

Nr 65

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1957/58 till statens rättskemiska laboratorium m. m.; given Stockholms slott den 25 januari 1957.

Kungl Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Hjalmar Nilson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås viss omorganisation av statens rättskemiska laboratorium. Laboratoriet föreslås skola bibehållas såsom en administrativ enhet under medicinalstyrelsens överinseende och ledning men uppdelas på två sinsemellan självständiga avdelningar, vardera under ledning av en avdelningsföreståndare i lönegrad Ce 37. I anslutning härtill indrages den nuvarande föreståndarbefattningen i lönegrad Cp 15. För handhavande av de administrativa och kamerala ärendena inrättas en administrativ sektion, underställd medicinalstyrelsens kameralbyrå men förlagd till laboratoriets lokaler. Sektionen skall förestås av en deltidsanställd redogörare.

För budgetåret 1957/58 äskas under avlöningsanslaget 900 000 (+ 110 000) kronor och under omkostnadsanslaget 339 500 (+ 184 500) kronor. Omkring hälften av sistnämnda ökning föränledes av engångsanskaffning av viss utrustning.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari
1957.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern **ERLANDER**, ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, statsråden **ZETTERBERG**, **TORSTEN NILSSON**, **STRÄNG**, **ERICSSON**, **ANDERSSON**, **NORUP**, **PERSSON**, **HJALMAR NILSON**, **LINDELL**, **NORDENSTAM**, **LINDSTRÖM**, **LANGE**, **LINDHOLM**.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför t. f. chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hjalmar Nilson.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 15 och 16, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1957/58 beräkna *dels* till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar ett förslagsanslag av 910 000 kronor, *dels ock* till Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

I samband med den preliminära anmälan av dessa anslagsfrågor framhölls, att 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. i juli 1956 avlämnat sitt betänkande. Sedermera hade medicinalstyrelsen i skrivelse den 24 oktober 1956 inkommit med anslagsäskanden beträffande laboratoriet för budgetåret 1957/58 och i samband därmed även gjort vissa tillägg till sina anslagsäskanden beträffande medicinalstyrelsens avlöningsanslag för samma budgetår. Remissbehandlingen av utredningens förslag ävensom medicinalstyrelsens anslagsäskanden hade först nyligen avslutats och beredningen av hithörande frågor ännu icke kunnat slutföras.

Jag anhåller nu att få upptaga berörda spörsmål till fortsatt behandling.

Inledning

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 25 augusti 1955 f. d. lagmannen, numera justitieombudsmannen Alfred Bexelius, tillika ordförande, professorn Hugo Theorell och byrådirektören i statens sakrevision Hans Wihlborg för att inom inrikesdepartementet biträda med en av medi-

cinalstyrelsen och sakrevisionen förordad utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m., har med skrivelse i juli 1956 avgivit betänkande med förslag till ny organisation för nämnda laboratorium (stencilerat).

Över betänkandet har yttranden avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Jämtlands län, kanslern för rikets universitet, som överlämnat yttranden av de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt lärarkollegiet vid karolinska institutet, medicinalstyrelsen, som bifogat yttranden av avdelningsföreståndarna vid statens rättskemiska laboratorium, föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium och medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd professorn W. Bosæus, statens lönenämnd, statens sakrevision, statskontoret, statens organisationsnämnd, riksräkenskapsverket, försvarets sjukvårdsstyrelse, statens kriminaltekniska anstalt, styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium, direktionen för karolinska sjukhuset, som överlämnat yttrande av överläkaren vid sjukhusets blodgivarcentral B. Gullbring, samt centrala sjukvårdsberedningens arbetsutskott.

Över medicinalstyrelsens förutnämnda tillägg till sina anslagsäskanden beträffande styrelsens avlöningsanslag för budgetåret 1957/58 har statskontoret avgivit yttrande.

I detta sammanhang må erinras om att förenämnde Bexelius den 18 februari 1955, med stöd av Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallades att verkställa utredning av vissa frågor rörande rättskemiska laboratoriets verksamhet jämte därmed sammanhängande spørsmål. Denna utredning föranleddes av en den 16 februari 1955 från medicinalstyrelsen gjord anmälan, att vid en inom nämnda laboratorium företagen efterkontroll befunnits, att felaktigheter förekommit vid vissa under andra halvåret 1954 å laboratoriet verkställda blodundersökningar rörande för brott misstänkta personer. Utredningsmannen har med skrivelse den 25 oktober 1956 överlämnat betänkande — »Alkoholblodprovet» (SOU 1956: 37) — med redogörelse för utredningens arbete och de resultat, vartill utredningen kommit. Då enligt vad jag inhämtat betänkandet jämte däröver avgivna yttranden i sina huvudsakliga delar kommer att redovisas av chefen för kommunikationsdepartementet i det förslag angående reviderad trafiknykterhetslagstiftning, som väntas inom kort bli remitterat till lagrådet, torde anledning saknas att här närmare beröra ifrågavarande utredning. Jag vill endast framhålla, att utredningen i de fall, där uppdagade fel påverkat eller kunnat påverka domstolsavgöranden, vidtagit de åtgärder, som funnits påkallade, samt att genom personalförstärkningar och skärpt kontroll vid laboratoriet åtgärder vidtagits för att i möjligaste mån undanröja risken för att felaktigheter vid blodprovanalyserna skall uppstå i fortsättningen.

I. 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

A. Nuvarande organisation och arbetsuppgifter m. m.

Den huvudsakliga verksamheten vid statens rättskemiska laboratorium (SRL) utgjordes från början av kemiska undersökningar för påvisande av gifter i organ- och andra likdelar, som i enlighet med gällande föreskrifter tillvaratagits vid rättsmedicinska obduktioner, samt vissa andra rättsmedicinska undersökningar, närmast undersökningar av blod- och spermafläckar. Under de senaste tjugofem åren har emellertid nya arbetsuppgifter tillförts laboratoriet. När den vetenskapliga upptäckten gjordes, att serologiska undersökningar av blodgrupper kunde ha stor betydelse för bevisningen såväl i brottmål som i faderskapsmål, förlades dessa undersökningar till laboratoriet, trots att de tillhör ett annat vetenskapligt område. Sedermera upptäcktes ett nytt blodgruppssystem, det s. k. Rh-systemet. Detta visade sig ha stort värde för faderskapsbevisningen, varför Rh-undersökningar infördes vid laboratoriet. Sålunda upptogs fr. o. m. den 1 juli 1930 blodgruppsgenetiska utredningar för fastställande av faderskap och vidare fr. o. m. den 1 juli 1932 undersökningar av blodprov för fastställande av alkoholhalten i blod hos vissa för brott tilltalade personer m. m. Alltsedan 1939 har laboratoriet svarat för framställningen av AB0-testsera för militärt bruk.

I och med blodgruppsserologiens stora uppsving under 1940-talet och speciellt utvecklingen ifråga om dess kliniska användning uppstod önskemål om en central specialavdelning inom detta område för sjukvårdens behov. Laboratoriets verksamhet utbyggdes därför till att omfatta jämväl klinisk blodgruppsserologi. För detta ändamål inrättades fr. o. m. den 1 november 1944 en s. k. Rh-central, som fr. o. m. budgetåret 1947/48 utvidgades till en särskild avdelning inom laboratoriet.

Enligt instruktionen för SRL den 30 juni 1947 (nr 599; ändr. nr 520/53) står laboratoriet under medicinalstyrelsens överinseende och ledning. Styrelsens uppgifter rörande SRL är huvudsakligen av administrativ natur. Den övervägande delen av dessa uppgifter handhas av styrelsens kameralbyrå. Vissa frågor rörande personalen i de högsta lönegraderna handlägges dock å medicinalbyrån. Chefen för kameralbyrån skall vara laboratorieföreståndarens administrative rådgivare, vars samtycke till vissa inköp måste inhämtas o. s. v. Efter granskning av räkningar, som attesterats av föreståndaren, verkställer kameralbyrån alla utbetalningar från laboratoriets anslag samt omhänderhar debitering och indrivning av laboratoriets taxeinkomster. Byrån sköter vidare utbetalning av personalens löner,

skatteredovisning, sjukkontroll och därmed sammanhängande frågor samt övriga personalärenden såsom löneklassuppflyttningar etc. På kameralbyrån ankommer slutligen att verkställa erforderlig översyn av laboratoriets taxor.

Intill dess det i det följande nämnda provisoriet fr. o. m. den 1 april 1956 genomfördes, förestods laboratoriet av en föreståndare (rättskemist) i Cp 15 såsom ansvarig för arbetet och ordningen inom laboratoriet. Under honom sorterade direkt tre avdelningar, benämnda den toxikologisk-kemiska avdelningen, alkoholavdelningen och faderskapsavdelningen, medan den fjärde, Rh-avdelningen, förestods av en särskild avdelningsföreståndare i Ce 37.

Vid professor Erik Wolffs avgång från föreståndartjänsten den 1 april 1956 var det icke möjligt att finna en efterträdare med erforderlig kompetens för att kunna i tillräcklig omfattning behärska både den kemiska och den blodgruppsserologiska delen av laboratoriets verksamhet. Det var därför ofrånkomligt med en provisorisk omorganisation. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 februari 1956 uppdelades laboratoriet fr. o. m. den 1 april 1956 tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 provisoriskt i två avdelningar, en rättskemisk och en blodgruppsserologisk, under ledning av var sin avdelningsföreståndare. Den rättskemiska avdelningen består av toxikologisk-kemiska avdelningen och alkoholavdelningen, medan blodgruppsserologiska avdelningen omfattar faderskaps- och Rh-avdelningarna. Föreståndartjänsten i Cp 15 hålles vakant och en tjänst såsom avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37 har inrättats vid den nya rättskemiska avdelningen. Den blodgruppsserologiska avdelningen förestås av avdelningsföreståndaren i lönegrad Ce 37 på Rh-avdelningen. De administrativa och kamerala göromål, som förut ankommit på laboratoriets föreståndare men som icke lämpligen ansetts böra fördelas mellan de nya avdelningsföreståndarna, åligger medicinalstyrelsen. Efter delningen är avdelningsföreståndarna självständiga i förhållande till varandra.

Arbetsbelastningen på laboratoriet har, som framgår av tabell 1, kraftigt ökat. Det bör beaktas, att den vetenskapliga utvecklingen gått synnerligen raskt och nödvändiggjort övergång till nya, mera komplicerade och arbetskrävande metoder. Vidare bör beträffande de toxikologiska undersökningarna framhållas, att fr. o. m. hösten 1955 betydligt fler organprover insänds i varje undersökningsärende. Detta medför en sådan ökning av arbetet, att den motsvarar en tredubbling av antalet ärenden.

Beträffande verksamheten vid de olika avdelningarna anföres bl. a.

Den *toxikologisk-kemiska avdelningen* företager de rättskemiska undersökningar av ämnen och föremål m. m., varom föreskrifter lämnats i Kungl. stadgan den 29 januari 1886 (nr 4) angående vad iakttagas bör vid rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp samt i Kungl. brev den 30 december 1893. I medicinalstyrelsens kungörelse den 5 augusti 1955

Tabell 1. Antal undersökningsärenden vid SRL åren 1929—30/6 1956

År	Toxikol. unders.	Alkoholprov	Faderskapsärenden	Rh-prov	Övriga	Summa
1929	86	—	—	—	23	109
1930	67	—	144	—	18	229
1931	81	—	356	—	34	471
1932	79	470	354	—	25	928
1933	93	918	444	—	21	1 476
1934	71	1 128	706	—	16	1 921
1935	63	1 296	764	—	23	2 146
1936	93	1 516	718	—	35	2 362
1937	80	1 799	788	—	27	2 694
1938	96	2 150	904	—	15	3 165
1939	92	2 348	886	—	46	3 372
1940	105	822	716	—	49	1 692
1941	127	430	816	—	29	1 402
1942	118	634	880	—	47	1 679
1943	117	744	886	—	62	1 809
1944	142	845	1 026	1 000	54	2 067
1945	282	1 073	1 117	3 850	50	6 372
1946	241	3 061	1 182	7 212	50	11 746
1947	245	3 282	1 127	10 129	37	14 820
1948	254	3 231	1 162	16 769	56	21 472
1949	302	3 334	1 247	19 351	78	24 312
1950	307	3 818	1 338	31 886	87	37 436
1951	362	5 209	1 190	39 386	77	46 224
1952	400	6 022	1 242	47 363	94	55 121
1953	465	7 085	1 391	50 306	70	59 317
1954	448	8 053	1 411	56 943	75	66 930
1955	513	9 825	1 330	55 587	60	67 315
1956	269	5 248	801	39 603	25	45 946
(¹ / ₁ — ³⁰ / ₆)						

(MF nr 105) har föreskrifter lämnats angående vilka organdelar, som vid rättsmedicinsk obduktion skall tillvaratagas för rättskemisk undersökning. I regel är undersökningsmaterialet omfattande, och undersökningarna är ofta mycket tidsödande. Omkring 40 procent av undersökningsfallen vid avdelningen är av avsevärd svårighetsgrad. Ett mera komplicerat fall kan taga flera månader i anspråk, innan utlåtande kan avgivas. Ärenden av det slag, varom här är fråga, kan endast anförtros åt utbildade kemister. Underordnad personal kan blott undantagsvis på egen hand utföra några analyser.

Vid ingången av år 1956 hade avdelningen en arbetsbalans på 100 ärenden. Den 1 juli 1956 fanns 122 ej slutbehandlade ärenden, vilket innebar, att väntetiden för nyinkomna ärenden var cirka sex månader.

Alkoholavdelningen utsänder efter rekvisition av polismyndigheterna provtagnings- och förpackningsmateriel för tagande av blod- och urinprov, som för alkoholbestämning skall analyseras vid SRL, samt verkställer sådana analyser.

Blodprovet insändes till laboratoriet i sex kapillärer tillsammans med ett urinprov jämte protokoll över provtagningen. Inom laboratoriet analyseras numera tre av kapillärerna enligt Widmarks metod och två enligt ADH-metoden. Såsom en extra säkerhetsåtgärd och för att medgiva kontrollanalyser förvaras den återstående kapillären liksom urinprovet.

Rörande principerna för bestämning av etylalkohol enligt Widmarksmetoden och ADH-metoden hänvisas till förslaget angående reviderad trafiknykterhetslagstiftning.

De 1 januari 1956 fanns vid avdelningen en balans på nära 4 000 ärenden. Denna har under första halvåret 1956 helt avarbetats, samtidigt som nyinkomna ärenden i stort sett expedierats. Detta har dock måst ske på bekostnad av arbetet vid den toxikologisk-kemiska avdelningen.

Vid *faderskapsavdelningen* företages blodgruppsgenetiska utredningar för fastställande av faderskap. Proven undersöks med hjälp av testsera beträffande förekomsten av olika blodgruppsfaktorer.

Varje blodgruppsegenskap inom de olika systemen fastställs på minst två och oftast tre olika sätt för att vinna största möjliga säkerhet. Varje blodprov underkastas minst 25 undersökningar; 40 procent av proven blir föremål för 28 undersökningar. Dessutom företages ofta specialundersökningar, där de föreliggande blodgruppskombinationerna eller oklarhet beträffande någon reaktion kan göra det önskvärt. I alla fall av faderskapsuteslutning liksom vid blodgruppsstatistiskt starkt minskad eller ökad faderskapssannolikhet infordras nya blodprov för kontroll. Det blodgruppsstatistiska utredandet av faderskapssannolikheter utgör en mycket viktig och krävande del av faderskapsavdelningens arbete. Antalet blodprov, som årligen undersöks å avdelningen, uppgår till ej fullt 7 000, svarande mot cirka 1 400 slutförda ärenden.

Förutom de nu nämnda undersökningarna handhar faderskapsavdelningen vissa kriminalserologiska undersökningar samt en betydande framställning av blodgruppstestsera såväl för laboratoriets eget som för andras — främst försvarets — behov.

De kriminalserologiska undersökningarna, som uppgår till ett 60-tal per år, avser i huvudsak att fastställa blodgruppsegenskaperna hos blod-, sperma- och salivfläckar. Genom den föga utvecklade tekniken har den praktiska betydelsen av dessa undersökningar varit begränsad, men försök att utveckla metodiken pågår.

Framställningen av sera kräver en allt större arbetsinsats, då blodprovets antal och undersökningsmetoderna ökat. Denna del av verksamheten fordrar i stor utsträckning djurimmuniseringar och ett besvärligt arbete med bortrensning av icke önskvärda agglutinin. Därtill kommer ett omfattande kontrollarbete.

Rh-avdelningen, det s. k. Rh-laboratoriet, är ett för hela landet centralt kliniskt blodgruppsserologiskt speciallaboratorium. Till avdelningen insändes blodprov från dels patienter och blodgivare vid sjukhusen, dels mödravårdspatienter, dels ock andra, t. ex. beredskapsblodgivare från röda korsets blodgivarkampanjer, militärpersonal etc.

Under år 1955 inkom till laboratoriet 55 587 blodprov för undersökning. Dessutom undersöks internt cirka 6 500 blodprov åt faderskapsavdelningen.

Avdelningen står i livlig kontakt med sjukhusen. Ofta ställer läkare och sköterskor frågor angående aktuella fall, vilka omgående måste bedömas och besvaras av avdelningens läkare. Även insamlandet av råserum för Rh-testserumframställning kräver en omfattande kontakt med läkare i olika delar av landet.

Rh-avdelningen svarar slutligen även för det blodgruppsserologiska arbetet med blodprov från Rh-immuniserade mödrar och deras barn, som vårdas å karolinska sjukhusets kvinnoklinik, f. n. cirka 300 blodprov per

år, av vilka de 150 proven från barnen måste undersökas omgående, således även nattetid. Detta arbete har givit mycket goda resultat. Dödligheten bland dessa barn uppgick före 1944 till 62 procent. På grund av blodgruppsserologins framsteg har dödligheten undan för undan sjunkit till 15 procent för perioden 1946—1953 och är f. n. vid karolinska sjukhuset endast cirka 1 procent.

Avdelningen tjänstgör som basorganisation för sjukhusens blodgruppsdiagnostiska verksamhet. Då behov av mera speciell blodgruppsserologisk utredning föreligger, insänder sjukhuslaboratorierna i olika delar av landet blodprov till avdelningen. Vidare åtager sig avdelningen blodgruppsdiagnostiskt arbete med rutinmässig ABO- och Rh-gruppering. Med sjukhusens under senare år alltmera ökade egna blodgruppsdiagnostiska resurser har detta arbete undan för undan minskat. Härtill har Rh-avdelningen medverkat bl. a. genom beredande och utsändande av standard anti-Rh testsera till sjukhuslaboratorierna. Genom ett intensivt experimentellt arbete lyckades man inom avdelningen utarbeta en ny testmetod, varigenom tidigare mindre brukbara sera blev fullt dugliga som testsera. Den akuta försörjningskrisen i fråga om standard anti-Rh testserum, som i de flesta länder är mer eller mindre påtaglig, har på så sätt avvärjts för lång tid framåt.

Sedan många år har undervisning av sjukhus- och laboratoriepersonal i klinisk blodgruppsserologi bedrivits vid avdelningen. Utbildningen omfattade år 1955 41 elever.

B. Utredningens synpunkter och förslag

1. Frågan om SRL:s bibehållande som administrativ enhet

De vetenskapliga och tekniska framsteg som på senare tid ägt rum inom kemi och blodgruppsserologi bestyrker enligt utredningen, att det icke längre är möjligt för en vetenskapsman att behärska såväl kemi som blodgruppsserologi i tillräcklig grad för att kunna taga det vetenskapliga ansvaret för laboratoriets verksamhet inom båda dessa områden. Det är också fullständigt klart, att dessa två områden i nuvarande läge saknar sådan beröring med varandra, att sambandet mellan SRL:s kemiska och blodgruppsserologiska verksamhet behöver bibehållas av vetenskapliga skäl. Utredningen har därför bl. a. övervägt att föreslå en uppdelning av verksamheten på två självständiga laboratorier. Enligt utredningens uppfattning bör man emellertid icke utan tvingande skäl tillskapa nya administrativa enheter, särskilt om de såsom i detta fall blir förhållandevis små.

Utredningen har också undersökt möjligheterna att överföra den toxikologisk-kemiska verksamheten och alkoholbestämningarna i rattfyllnerimål till något annat organ. Den rättskemiska verksamheten skulle kunna tänkas sammanförd med annan rättsmedicinsk verksamhet av jämförbar natur. Någon nu befintlig institution, som lämpligen skulle kunna upptaga den rättskemiska verksamheten, finns emellertid icke. Några planer på inrättande av ett fristående rättsmedicinskt organ föreligger ej f. n.

Utredningen har därför icke kunnat finna någon godtagbar lösning efter denna linje. Därest det i en framtid skulle tillskapas en fristående rättsmedicinsk enhet, bör rättskemin måhända ingå däri. Denna eventualitet är dock alltför avlägsen för att tillåtas inverka på den nu aktuella omorganisationen av SRL.

Vad angår den blodgruppsserologiska verksamheten har övervägts en anslutning till statens bakteriologiska laboratorium, karolinska institutet eller karolinska sjukhuset. Beträffande möjligheterna att ansluta verksamheten till bakteriologiska laboratoriet har utredningen funnit, att en sådan åtgärd skulle vara genomförbar och av allt att döma förenad med vissa praktiska och administrativa fördelar. Emellertid medför en dylik överflyttning i några hänseenden olägenheter, och då laboratoriet saknar disponibla lokaler, synes övervägande skäl tala mot ett överförande dit av ifrågavarande verksamhet. En anslutning till karolinska institutet får anses utesluten redan med tanke på att införande av rutinverksamhet vid en sådan institution kan väntas komma att innebära avbräck för den vetenskapliga forskningen och undervisningen. Vad därefter angår karolinska sjukhuset talar det vetenskapliga sambandet mellan den egentliga Rh-verksamheten och delar av sjukhusets verksamhet för att en överföring av Rh-arbetet till sjukhuset skulle vara till en viss fördel ur vetenskaplig synpunkt. Emellertid har den alldeles övervägande delen av det löpande Rh-arbetet icke något samband med karolinska sjukhuset. Därtill kommer, att ett överförande av hela den blodgruppsserologiska verksamheten till sjukhuset kan väcka tveksamhet i vad avser faderskapsärendena. Ett övertagande av dessa ärenden skulle för sjukhuset liksom för bakteriologiska laboratoriet innebära upptagandet av en hittills främmande och från verksamheten i övrigt avvikande uppgift, för vilken organisationen icke är avpassad. Utredningen anser sålunda, att beaktansvärda skäl visserligen kan anföras för en överföring av den blodgruppsserologiska avdelningen till karolinska sjukhuset men att ett förslag i denna riktning är ägnat inge sådana betänkligheter, att det med hänsyn även till sjukhusets nuvarande brist på lokaler icke kan anses tillräckligt motiverat.

Då ingen av SRL:s verksamhetsgrenar sålunda i nuvarande läge med uppenbart övervägande fördel kan föreslås förlagd till annat håll, har utredningen funnit, att det nuvarande sambandet tills vidare bör bibehållas. Härvid har också beaktats, att sammankopplingen av de två verksamhetsgrenarna ej med fog kan påstås ha föranlett några påtagliga olägenheter. En grundförutsättning för att SRL skall kunna bestå med såväl kemisk som serologisk verksamhet är dock, att dessa områden genom en ny organisation tillförsäkras en sinsemellan fullt självständig ställning. Med utgångspunkt härifrån har utredningen eftersträvat en organisation, som underlättar laboratoriets utveckling och samtidigt medger en framtida delning av detsamma utan alltför ingripande åtgärder.

Såväl den vetenskapliga utvecklingen som den ständigt växande volymen undersökningsärenden utesluter numera ett bibehållande av den tidigare gällande ordningen, enligt vilken föreståndaren i fackligt hänseende är ansvarig för såväl alla undersökningsärenden som för forskningsverksamheten vid laboratoriet. Enligt en enig sakkunskap måste man — liksom i fråga om provisoriet — vid den slutliga utformningen av organisationen utgå från att laboratoriet skall vara organiserat på två avdelningar, en rättskemisk och en blodgruppsserologisk, som var och en inom sitt huvudområde kan fylla de av rättssäkerhetshänsyn betingade kraven på vetenskaplig standard och tillförlitlighet.

Beträffande uppdelningen av verksamheten mellan avdelningarna föreslår utredningen, att den rättskemiska avdelningen skall omfatta toxikologisk-kemiska och alkoholavdelningarna samt den blodgruppsserologiska avdelningen Rh- och faderskapsavdelningarna. Underavdelningarna bör benämnas sektioner.

2. SRL:s förhållande till medicinalstyrelsen

Erfarenheterna av den nuvarande inordningen av SRL under medicinalstyrelsen har varit ogynnsamma. Den främsta orsaken härtill är enligt utredningens uppfattning, att verksamheten vid SRL inom den av trängande arbetsuppgifter överhopade styrelsen icke kunnat ägnas erforderlig uppmärksamhet. Att ärendena angående laboratoriet delats upp mellan två byråer och därinom fördelats på många händer torde ha bidragit till att en konsekvent och tillräcklig ledning av laboratoriet från styrelsens sida försvårats eller omöjliggjorts. Medicinalstyrelsen har icke kunnat prestera den kraft och det initiativ, som erfordras för att tillgodose laboratoriets behov av tillsyn och ledning och på ett tillfredsställande sätt fylla en verksamstyrelsens funktioner. Genom att föreståndaren nödgats sköta laboratoriet utan tillräckligt administrativt biträde, har han i alltför stor omfattning blivit tvungen att ägna sig åt administrativa och kamerala uppgifter.

Även det fackliga samarbetet med medicinalstyrelsen är numera av mycket ringa omfattning och inskränker sig huvudsakligen till att laboratoriet är styrelsen behjälpligt vid avgivandet av yttranden av rättsmedicinsk natur. Alla kemiska och andra undersökningar som utföres, företages helt utan styrelsens medverkan. I fackligt hänseende är samarbetet mellan SRL och medicinalstyrelsen numera icke av den art eller omfattning, att det i och för sig motiverar laboratoriets beroendeställning.

På grund av de berörda olägenheterna, vilka icke kan väntas bli på ett effektivt sätt avhjälpda så länge den nuvarande ordningen består, anser utredningen, att SRL bör frigöras från medicinalstyrelsen samt erhålla en egen styrelse. Endast genom tillskapandet av ett organ, som har till sär-

skild uppgift att bevaka laboratoriets intressen såväl administrativt-ekonomiskt som fackligt, synes betryggande garantier erhållas för att laboratoriets behov skall bli tillgodosedda.

I detta sammanhang har utredningen behandlat även statens farmaceutiska laboratoriums förhållande till medicinalstyrelsen. Utredningen har närmast kommit till den uppfattningen, att också nämnda laboratorium bör frigöras från medicinalstyrelsen, men har med hänsyn till nu i gång varande utredningar, som berör laboratoriets verksamhet, ej ansett sig böra framlägga något förslag i denna del.

3. Ledningens organisation

Laboratoriets frigörande från medicinalstyrelsen nödvändiggör inrättandet av en särskild styrelse, som skall utöva den högsta ledningen av SRL. Ledamöterna i styrelsen bör förordnas av Kungl. Maj:t samt bestå av två högt kvalificerade vetenskapsmän såsom representanter för kemi och blodgruppsserologi, utsedda på förslag av kanslern för rikets universitet, en representant för medicinalstyrelsen, en kvalificerad och erfaren domstolsjurist och en ledamot med administrativ och organisatorisk erfarenhet. För de fem ledamöterna bör suppleanter utses i enahanda ordning.

För ledningen av det dagliga arbetet vid laboratoriet kan med hänsyn till SRL:s jämförelsevis ringa storlek någon särskild chef icke anses motiverad. Den bl. a. vid farmaceutiska laboratoriet tillämpade lösningen på chefsfrågan att låta en av avdelningsföreståndarna mot särskilt arvode vara chef för hela laboratoriet och handha de administrativa uppgifterna, är behäftad med allvarliga nackdelar, främst genom att denne avdelningsföreståndare får en extra arbetsbörda, som hindrar honom från att i tillräcklig grad ägna sig åt ledningen av arbetet vid hans egen avdelning. En sådan lösning är i varje fall utesluten vid SRL, där avdelningarna har vitt skilda uppgifter och den ene avdelningsföreståndaren icke kan äga tillräcklig kännedom om den andra avdelningens uppgifter. I stället bör avdelningsföreståndarna i fackligt hänseende svara för arbetet och ordningen var och en vid sin avdelning. Även beträffande de administrativa uppgifterna bör varje avdelningsföreståndare — i den mån avgörandet icke skall ankomma på styrelsen eller på den i det följande föreslagna administrativa sektionen — själv få svara för de frågor, som enbart berör hans avdelning. Viktigare frågor och sådana som berör mer än en avdelning skall i princip avgöras av styrelsen.

I fråga om styrelsens arbetssätt förutsätter utredningen, att delegering skall kunna ske till ordföranden eller till befattningshavare vid laboratoriet.

För handhavandet av de kamerala, ekonomiska och administrativa ärenden av mer eller mindre löpande art, som nu faller på medicinalstyrelsens kameralbyrå, föreslår utredningen inrättande av en administrativ sektion med en redogörare som chef. Sektionen bör lyda direkt under styrelsen och

även i övrigt i princip vara jämställd med fackavdelningarna. Redogöraren bör i fråga om angelägenheter, som enbart berör sektionen, ha samma ställning och ansvar som avdelningsföreståndarna. Han skall sålunda leda och övervaka sektionens arbete. Hans verksamhet bör emellertid icke begränsas till sektionen. Genomföres utredningsförslaget kommer avdelningsföreståndarna att i praktiken få övertaga väsentliga delar av laboratorieföreståndarens administrativa uppgifter. För en rationell arbetsgång krävs att avdelningsföreståndarna i dessa hänseenden kan vända sig till någon befattningshavare med erfarenhet av administrativa frågor, som kan lämna både formellt och sakligt biträde. Utredningen har därför utgått från att redogöraren skall ha att biträda avdelningsföreståndarna i deras administrativa och ekonomiska uppgifter.

Styrelsens ordförande bör erhålla gottgörelse för sitt arbete i form av ett årligt arvode, vilket icke kan beräknas till mindre än 2 400 kronor. Till de övriga ledamöterna i styrelsen bör utgå sammanträdesarvode, förslagsvis 50 kronor per sammanträde.

4. Vissa rationaliseringsfrågor

Rationalisering av rutinverksamheten. Vissa av utredningen gjorda undersökningar tyder på att icke oväsentliga vinster kan uppnås vid en konsekvent genomgång av den nuvarande uppläggnings av arbetet med stora analysserier. Varje möjlighet att hålla tillbaka personalökningen och kraven på ökade lokaler måste utnyttjas, om man vill undvika att inom en mycket nära framtid uppföra en tillbyggnad till det nuvarande huset. Disponibla reservutrymmen måste snarast inredas. Ansvar för rationaliseringsarbetet bör åvila SRL:s styrelse. Till grund för arbetet bör läggas en mera långsiktig plan grundad på en med hjälp av utomstående experter gjord inventering av verksamheten.

Då det är uteslutet att en effektiv rationalisering kan genomföras med anlitan av den vanliga personalen och tillgången på anslagsmedel, måste särskilda resurser ställas till SRL:s förfogande härför. Utredningen föreslår, att Kungl. Maj:t bemyndigas att efter förslag av SRL ställa medel till förfogande för anlitan av experter, anställning av tillfällig personal, experiment, anskaffning av arbetsbesparande apparatur eller vidtagande av andra åtgärder i syfte att nedbringa personalbehovet eller uppnå andra besparingar.

Uppböörden av avgifterna för alkoholanalyser å blod. F. n. utsänds alkoholavdelningens analysattester såsom postförskott till vederbörande polismyndighet, som förskotterar kostnaden. De av polismyndigheten förskotterade kostnaderna ersätts av vederbörande länsstyrelse från delposten till expenser för annat än eget behov under anslaget till Landsfiskaler m. fl.: Omkostnader. Om den från vilken provet tagits åtalas

och dömes, är han jämlikt lagen den 20 december 1946 om återgäldande av kostnad för blodundersökning i brottmål skyldig att till statsverket återgälda bl. a. kostnaden för undersökningen av blodprovet. Beloppet indrives på vanligt sätt. Av den tilltalade sedermera återgäldad ersättning för analyskostnad tillgodoföres av den länsstyrelse, som uppburit ersättningen, anslaget till Ersättning åt domare, vittnen och parter.

Fördelen med det nuvarande systemet har uppgivits vara, att SRL direkt kan påvisa, hur stora inkomster laboratoriet har. I de fall den åtalade frikännts eller beloppet på grund av bristande tillgångar hos den dömda icke kunnat indrivas, framgår detta dock icke av SRL:s bokföring. Tidigare återbetalade laboratoriet avgiften i sådana fall, men denna återbetalningsskyldighet har i förenklingssyfte upphävts.

Både för laboratoriet, polismyndigheten och länsstyrelsen skulle det vara till fördel, om intäkterna från blodprovsanalyserna icke längre behövde uttagas och redovisas av laboratoriet. Utredningen föreslår därför, att följande ordning införes: SRL tillställer polismyndigheten analysresultatet kostnadsfritt och utan någon bokföringsåtgärd. Av attesten skall dock framgå det belopp, som skall utgå som ersättning för analysen enligt SRL:s taxa. Domstolen utdömer ex officio avgiften med angivet belopp. Beloppet indrives genom länsstyrelsens försorg och redovisning sker på samma sätt som nu. Härigenom slipper laboratoriet utskrift och redovisning av cirka 10 000 postförskott årligen. Motsvarande förenkling uppkommer för polismyndigheter och länsstyrelser. Någon inkomstminskning för statsverket uppstår icke. Däremot kommer laboratoriets inkomst av analyserna att bortfalla. Det bortfallna beloppet kan dock beräknas med ledning av antalet analyserade prov.

Överflyttning av delar av verksamheten till andra institutioner. Vid SRL företages, då så påfordras i samband med förundersökning i brottmål, *blodgruppsbestämningar på blod- och spermavätskor*, varjämte viss forskning på detta område bedrivs. Antalet undersökningar uppgår till cirka 60 per år. De utföres av assistenten vid faderskapssektionen. Av flera skäl skulle det vara ändamålsenligt att förlägga dessa undersökningar till kriminaltekniska anstalten, varigenom man skulle slippa dela på undersökningsmaterialet. Lämpligen borde undersökningarna åtminstone tills vidare mot särskilt arvode anförtros någon av laboratoriets tjänstemän. Genom en lösning efter dessa linjer skulle brottsundersökningarna rationaliseras samtidigt som kriminaltekniska anstalten kunde tillgodogöra sig de senaste forskningsrönen inom blodgruppsserologin. För laboratoriets vidkommande skulle två laboratorierum frigöras för andra ändamål. Kriminaltekniska anstalten kan dock på grund av lokalbrist f. n. icke övertaga ifrågavarande undersökningar, men ärendena bör överföras till anstalten så snart lokalfrågan det medger.

Vid SRL framställs *ABO-testsera* dels för försvarets, dels för laborato-

riets eget behov. För försvarets räkning sköter laboratoriet själva serumframställningen, medan militärapoteket omhänderhar förpackning, etikettering och distribution. Priset för en AB0-testserumförpackning motsvarande 50 grupperingar har beräknats till tio kronor, av vilka tre fjärdedelar tillfaller laboratoriet, medan laboratoriets kostnad utgör 11 kronor 83 öre per förpackning. Totalkostnaderna för laboratoriets testserumframställning uppgår till i runt tal 21 500 kronor.

Den blodgruppsserologiska avdelningen är ej organiserad för s. k. tappningsverksamhet och har endast en begränsad fast stam av blodgivare. Laboratoriet måste därför söka spåra upp lämpliga blodgivare. En tillfälligt anställd assistent, för vilkens avlöning beräknats 8 000 kronor, handhar de med serumframställningen förenade göromålen. Medan laboratoriet för varje tappning av 400 ml blod måste betala 60 kronor, behöver karolinska sjukhusets blodgivarcentral endast betala 28 kronor. Blodgivarcentralen är helt inställd på tappningsverksamhet och har ett omfattande register över blodgivare. Framställningen kan där ske billigare och betydligt enklare. Utredningen föreslår därför, att testserumtillverkningen flyttas från laboratoriet till blodgivarcentralen med undantag av vissa specialsera, t. ex. anti- och Rh-testsera. Kontrollen av den till blodgivarcentralen förlagda serumframställningen bör åligga laboratoriet.

5. Personalfrågor

Utredningens förslag rörande personalen har i följande tablå sammanställts med personalläget vid SRL vid ingången av budgetåret 1956/57.

Tjänstebenenämning	Budgetåret 1956/57		Förslag		Anmärkningar
	Antal	Lönegrad	Antal	Lönegrad	
A. Rättskemiska avdelningen					
Avdelningsföreståndare ..	1	Cg 37	1	Co 14	
<i>1. Toxikologisk-kemiska sektionen</i>					
Laborator	1	Ca 31	1	Ca 31	
Förste kemist	—	—	1	Ce 29	
Laboratorieläkare	1	Cg 27—29	—	—	Får ej tillsättas utan Kungl. Maj:ts medgivande
Assistent	1	Ce 25	1	Ce 25	
Assistent	$\frac{1}{2}$	arvode	—	—	Arvode 9 168 kronor
Försöksassistent	$\frac{1}{2}$	arvode	1	Ce 20	Arvode 5 004 kronor
Förste laboratoriebiträde ..	—	—	1	Ce 15	
Laboratoriebiträde	1	Cg 13	—	—	
Laboratoriebiträde	1	Cg 11	3	Ce 11	
Laboratoriebiträde	1	Cg 9	—	—	
Kontorsbiträde	1	Cg 8	1	Cg 8	Regl. befordringsgång

Tjänstebenenämning	Budgetåret 1956/57		Förslag		Anmärkningar
	Antal	Lönegrad	Antal	Lönegrad	
<i>2. Alkoholsektionen</i>					
Laborator	1	Cg 31	1	Ce 31	
Försöksassistent	1	Cg 20	1	Ce 20	
Förste laboratoriebiträde	1	Cg 15	2	Ce 15	
Laboratoriebiträde	—	—	1	Ce 13	
Kanslibitråde	—	—	3	Ce 11	
Kanslibitråde	4	Cg 11	1	Cg 11	
Laboratoriebiträde	1	Ce 11	3	Ce 11	
Laboratoriebiträde	11	Cg 11	7	Cg 11	
Kontorsbiträde	2	Cf 4- Cg 8	2	Cf 4- Ca 8	Regl. befordringsgång
B. Blodgruppsserologiska avdelningen					
Avdelningsföreståndare	1	Ce 37	1	Co 14	
<i>1. Rh-sektionen</i>					
Laborator	—	—	1	Ce 31	
Laboratorieläkare	1	Ce 29	1	Ce 29	
Laboratorieläkare	1	arvode	—	—	Arvode motsv. lgr 29
Förste laboratorieassistent	1	Cg 19	1	Ce 19	
Förste laboratoriebiträde	2	Ce 15	2	Ce 15	
Förste laboratoriebiträde	1	Cg 15	1	Cg 15	
Kanslibitråde	1	Cg 11	1	Ce 11	
Laboratoriebiträde	—	—	2	Ca 11	
Laboratoriebiträde	5	Ce 11	3	Ce 11	
Laboratoriebiträde	1	Cg 11	2	Cg 11	
Laboratoriebiträde	1	Cg 9	1	Cg 9	
Kontorsbiträde	1	Ca 8	1	Ca 8	Regl. befordringsgång
Kontorsbiträde	2	Cf 4—Ce 8	2	Cf 4—Ce 8	Regl. befordringsgång
<i>2. Faderskapssektionen</i>					
Genetiker	—	—	1	Ce 29	
Assistent	1	Ce 27	—	—	
Förste laboratorieassistent	—	—	1	Ce 19	
Assistent	1	arvode	—	—	Arvode 12 552 kronor
Förste laboratoriebiträde	1	Ca 15	1	Ca 15	
Laboratoriebiträde	1	Cg 13	1	Ce 13	
Kanslibitråde	1	Ca 11	1	Ca 11	
Laboratoriebiträde	1	Ca 11	1	Ca 11	
Laboratoriebiträde	1	Cg 11	1	Ce 11	
C. Administrativa sektionen					
Redogörare	—	—	1	arvode	Deltidstjänst 7 200 kronor
Förste kansliskrivare	—	—	1	Ca 17	
Institutionsvaktmästare	—	—	1	Ce 14	
Institutionsvaktmästare	1	Ca 12	1	Ca 12	
Kanslibitråde	—	—	1	Ce 11	
Vaktmästare	1	Ce 10	2	Ce 10	
Diskerska	3	Cg 5	3	Cg 5	1 tillfalligt anställd
Vaktmästarebiträde	1	Cg 5	—	—	Tillfalligt anställd

Utöver den i tablan upptagna personalen bör SRL ha möjlighet att anställa högskolestuderande såsom extra assistenter på deltid för att biträda med forskningsuppgifter o. d. Härigenom skulle bl. a. rekryteringen av vetenskaplig personal för de olika arbetsområdena underlättas.

Mellan de två avdelningsföreståndartjänsterna skall fördelas de arbetsuppgifter, som i gällande organisation motiverat, att laboratoriets föreståndare med professors tjänstebenenämning placerats i lönegrad Cp 15. För avdelningsföreståndarna bör därför inrättas två med högskoleprofessurer jämställda tjänster, som med hänsyn till de i förhållande till föreståndartjänsten minskade befogenheterna bör placeras i Co 14.

Toxikologisk-kemiska sektionen. Avgörande för bedömningen av personalbehovet vid den toxikologisk-kemiska sektionen är den under senare år inträdda ökningen av ärendenas antal, som mer än fördubblats under den sista tioårsperioden, samtidigt som varje undersökningsärende blivit svårare och mera tidsödande.

Den fr. o. m. budgetåret 1956/57 inrättade kemist- eller läkartjänsten skall inplaceras i lönegrad i anslutning till av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 utfärdade bestämmelser angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter vid bl. a. SRL. Den får icke tillsättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Berörda bestämmelser medger i fråga om kemister icke högre placering än såsom assistent i Ce 27. Detta kan med hänsyn till laboratoriets behov att rekrytera och på längre sikt behålla tillräckligt kvalificerade kemister icke anses tillfredsställande, varför denna tjänst bör ersättas med en befattning för en förste kemist i Ce 29.

Nuvarande anordning med en assistent- och en försöksassistenttjänst, båda på halvtid, har visat sig mindre lämplig. Ett bättre arbetsresultat kan väntas, om halvtidstjänsterna utbyts mot en heltidstjänst för en försöksassistent. Denna bör placeras i lönegrad Ce 20.

Då större serier likartade analyser icke förekommer vid sektionen, fordras för att laboratoriebiträdena skall kunna fullgöra ett tillfredsställande arbete och avlasta den högre personalen, att de genomgående är erfarna och pålitliga. Det nuvarande behovet understiger icke 4 biträden och kan icke beräknas komma att nedgå under överskådlig framtid. Ärendenas natur medför, att sektionen i ringa omfattning har arbete, som normalt brukar anförtros laboratoriebiträde i lägre lönegrad. För biträdena bör därför finnas 1 tjänst för förste laboratoriebiträde i Ce 15 och 3 för laboratoriebiträden i Ce 11.

Alkoholsektionen. Tillströmningen av ärenden har oavbrutet ökat och hittills varit betydligt större än beräknat. Sålunda var ökningen i mars 1956 nära 60 procent av antalet inkommande prov motsvarande månad 1955. På grund härav har Kungl. Maj:t den 1 juni 1956 efter förslag av utredningen medgivit, att under budgetåret 1956/57 må vid SRL:s rättskemiska avdelning tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 anställas ytterligare en laborator i lönegrad Cg 31. Tjänsten har kunnat tillsättas med en läkare med specialkunskaper i fråga om arbetet med alkoholproven. Utredningen har funnit, att behovet av en laborator vid alkoholsektionen är stadigvarande.

Provantalet och behovet av kvalificerad forskning på området har endast bekräftat nödvändigheten av att för denna del av verksamheten ha tillgång till en laboratoriskompetent läkare som biträde åt rättskemiska avdelningens föreståndare. Utredningen föreslår därför en laboratorstjänst i Ce 31 vid sektionen.

Då utredningen funnit behovet av den nuvarande tjänsten i Cg 20 för en försöksassistent stadigvarande, föreslås denna tjänst uppförd i Ce 20.

Sektionens biträdespersonal har under senare tid successivt förstärkts. För budgetåret 1956/57 har upptagits tillsammans 19 biträden. Med hänsyn till pågående försök att förenkla ADH-metoden och förslaget att slopa debiteringen av avgifterna för alkoholproven har utredningen ansett sig kunna föreslå, att biträdespersonalens numerär bibehålles oförändrad trots den pågående ökningen av provantalet.

Då emellertid laboratorieassistenten i så hög grad måste anlitas för att övervaka och sammanställa analysresultaten, att han icke har möjlighet att ägna sig åt den direkta övervakningen av laboratoriebiträdenas arbete, är det icke möjligt att uppnå en tillfredsställande pålitlighet utan en förstärkning av sektionens kvalificerade biträdespersonal. Med hänsyn såväl till säkerheten i arbetet som till kravet att begränsa den lägre biträdespersonalen är det nödvändigt, att vid sektionen finns 2 förste laboratoriebiträden i Ce 15 och 1 laboratoriebiträde i Ce 13. Biträdena i 15 lönegraden skall leda arbetet enligt Widmarksmetoden resp. ADH-metoden. Biträdet i Ce 13 erfordras för mera kvalificerade uppgifter i samband med metodutvecklingsarbete och som ersättare vid förfall för något av förste laboratoriebiträdena. Minst 3 av de kvarstående tjänsterna i 11 lönegraden bör överföras till extra ordinarie. De återstående tjänsterna kommer då att omfatta 7 laboratoriebiträden i Cg 11 och 2 kontorsbiträden i reglerad beföringång. Ett kanslibitråde skall vid sidan av andra göromål fungera som handsekreterare åt avdelningsföreståndaren.

SRL behöver ha möjlighet att anlita en statistiker såväl vid bedömningen av mera komplicerade fall som för granskning av de kontrollkort, som upprättas i fråga om varje prov. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör därför beräknas på sådant sätt, att laboratoriet för sådant ändamål kan disponera cirka 4 000 kronor årligen.

Rh-sektionen. Under senare år har skett en förskjutning i sektionens arbete, så att de mera okvalificerade undersökningarna i stor utsträckning decentraliserats och sektionens arbetsuppgifter genomsnittligen blivit mera kvalificerade än tidigare. Antalet prov har emellertid icke nedgått i proportion till den genomsnittligt ökade svårighetsgraden, varför avdelningsföreståndarens tid till så stor del tages i anspråk för rutinarbete, att han icke får nämnvärd möjlighet till forskning. Då det är av central betydelse, att avdelningsföreståndaren får möjlighet att ägna sig åt egen forskning eller åt ledningen av den honom underställda personalens forskningsverk-

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1957. 1 saml. Nr 65

samhet, erfordras en kvalificerad förstärkning av sektionens vetenskapligt skolade personal.

Å Rh-sektionen tjänstgör två laboratorieläkare, av vilka en är placerad i lönegrad Ce 29 och en åtnjuter arvode med motsvarande belopp. En av dessa läkare uppehåller avdelningsföreståndarens tjänst under dennes ledighet. Med hänsyn till den rättsliga betydelsen av utlåtandena från faderskapssektionen föreslår utredningen, att blodgruppsserologiska avdelningen får en laborator i Ce 31. Laboratorn har av utredningen redovisats under Rh-sektionen, men han bör — när han tjänstgör som ställföreträdare för avdelningsföreståndaren — även svara för faderskapssektionen. I enlighet härmed skall han ägna sig åt denna del av verksamheten åtminstone i den omfattning, som erfordras för att han skall kunna fullgöra ställföreträdarskapet. Genom inrättandet av en laboratorstjänst synes arvodestjänsten som laboratorieläkare kunna indragas.

Den nuvarande befattningen som förste laboratorieassistent i Cg 19 bör överföras till Ce 19.

Beträffande biträdena föreslås inrättande av ytterligare en laboratoriebiträdestjänst i Cg 11 i anledning av den under 1956 inträdda ökningen av antalet ärenden. Vidare föreslås, att 2 laboratoriebiträden i Ce 11 överföres till Ca 11 och 1 kanslibitråde i Cg 11 till Ce 11.

Faderskapssektionen. Utvecklingen mot allt mer komplicerade metoder i fråga om faderskapsärenden har medfört, att behovet av genetisk sakkunskap vid dessas handläggning blivit framträdande. Den nuvarande tjänsten som assistent i Ce 27 bör därför utbytas mot en tjänst som genetiker i Ce 29. Genetikern behöver icke vara läkare men skall ha god vetenskaplig utbildning i genetik, goda kvalifikationer i statistik samt praktisk erfarenhet från arbetsområdet. Utbildning i biokemi är önskvärd.

I fråga om biträdespersonalen föreslås ingen annan ändring än att laboratoriebiträdestjänsterna i Cg 13 och Cg 11 överföres till extra ordinarie.

Administrativa sektionen. Denna sektion bör omfatta ej endast personal för de egentliga administrativa uppgifterna utan även all för laboratoriet gemensam personal (verkstads-, vaktmästare- och diskpersonal ävensom städerskor).

Laboratoriets storlek och arbetsuppgifternas omfattning torde icke motivera, att chefen för sektionen erhåller heltidstjänst. Utredningen föreslår, att sektionen skall förestås av en redogörare, anställd på deltid mot arvode av lägst 600 kronor per månad.

För den befattningshavare, som under redogöraren närmast skall svara för ledningen av sektionens arbete, tjänstgöra som kassör och bl. a. självständigt handlägga ärenden rörande debitering och uppbörd av laboratoriets avgifter, bör inrättas en tjänst i lönegrad 17, vilken med hänsyn till tjänstens karaktär uppföres som ordinarie.

SRL disponerar gemensamt med farmaceutiska laboratoriet verkstads-

lokaler, som dock icke kunnat utnyttjas av SRL, när laboratoriet saknar verkstadspersonal. Vissa besparingar och rationaliseringar torde stå att vinna, om laboratoriet får tillgång till en befattningshavare med förmåga att självständigt ombesörja underhåll och reparationer av befintlig utrustning, tillverkning av kompletterande apparater o. s. v. Han bör också i mån av behov biträda med uppgifter, som eljest åvilar institutionsvaktmästare. På grund härav föreslås en tjänst för institutionsvaktmästare i Ce 14.

För biträde åt förste kansliskrivaren samt såsom dennes ställföreträdare bör finnas ett kanslibiträde i Ce 11.

Vid laboratoriet är f. n. anställt ett vaktmästarebiträde i Cg 5. Med den ökande tillströmningen av ärenden till laboratoriet föreligger ett stadigvarande behov av förstärkning av vaktmästarepersonalen. Ytterligare en tjänst som vaktmästare i lönegrad Ce 10 bör därför inrättas.

Svårbedömliga frågor angående olika faktorerers rättsliga relevans uppkommer ofta vid SRL. Då en domstolsjurist ingår såsom ledamot i den av utredningen föreslagna styrelsen, bör avdelningsföreståndarna hänvisas att i förekommande fall konsultera denne. För denna konsultverksamhet bör ersättning utgå enligt samma grunder som åt medlemmar av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd.

6. Omkostnads- och utrustningsfrågor

Med hänsyn bl. a. till att laboratoriet anlitar statistiker vid Uppsala universitet, bör dess omkostnadsstat kompletteras med en anslagspost till reseersättningar å förslagsvis 1 000 kronor.

Kostnaderna för möbler och annan utrustning till den administrativa sektionen kan beräknas till 10 000 å 15 000 kronor.

SRL:s apparatutrustning är i behov av komplettering för att den skall medge lösandet av laboratoriets uppgifter på ett sätt som fyller rimliga anspråk såväl ur vetenskaplig synpunkt som med hänsyn till en rationell och personalbesparande arbetsgång. I första hand bör följande utrustning anskaffas.

	Anskaffnings- kostnad	Summa
<i>Rättskemiska avdelningen</i>		
1. International kylcentrifug	25 000	
2. Infraröd spektrofotometer med mikroskop	90 000	
3. Beckmanspektrofotometer	9 520	
4. Polarograf (radiometer)	5 600	
5. Geiger-Muller counter	11 000	
6. Beckman självregistrerande spektrometer DK2	51 000	
7. Vacuum-indunstning med fraktionskolvar (LK8)	15 000	
8. ph-apparat Radiometer	1 350	
9. Vattenbad, två stycken	640	
10. Corda-centrifug	1 127	
11. Helios värmeskåp, två stycken	880	
12. Elektrisk degelugn	235	
13. Vacuum-pump	635	
		211 987

<i>Blodgruppserologiska avdelningen</i>	Anskaffnings- kostnad	Summa
14. Kyl- och fryscentrifug	20 000	
15. Sharp's centrifug	11 000	
16. Centrifug för blodflaskor	5 000	
17. Politron 10 (högfrekvens emulgerings- apparatur)	1 000	
18. Analysvåg	1 700	
19. Polarisationsmikroskop	1 800	40 500
	Summa kronor	252 487

Då de angivna priserna troligen kommer att stiga samt ytterligare kompletteringar kan visa sig erforderliga, föreslår utredningen, att 300 000 kronor ställes till laboratoriets förfogande för anskaffning av utrustning.

Yttranden

I remissyttrandena har behovet av en omorganisation av SRL genomgående vitsordats. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, att verksamheten vid laboratoriet särskilt under den senaste tioårsperioden kraftigt ökat samt att den före den 1 juli 1956 tillämpade organisationsformen i olika avseenden varit utsatt för hårda påfrestningar. Det är därför enligt länsstyrelsens uppfattning väl motiverat med en omorganisation av laboratoriet. Behovet härav understrykes även av det förhållandet, att ett provisorium i administrativt och organisatoriskt avseende av statsmakterna bedömts erforderligt för innevarande budgetår.

Utredningens organisationsförslag har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *överståthållarämbetet* och de hörda *länsstyrelserna, medicinska fakulteterna i Uppsala och Göteborg, direktionen för karolinska sjukhuset, styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium* samt *försvarets sjukvårdsstyrelse*.

Flera remissorgan har emellertid på väsentliga punkter riktat anmärkningar mot utredningsförslagen.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför bl. a.

De sakkunniga har, såvitt kollegiet kunnat finna, fullständigt förbisett, att rättskemien och rättsmedicinen är på det närmaste knutna till varandra, att rättskemien till huvudsaklig del är en hjälpvetenskap till rättsmedicinen och att det är av fundamental betydelse för såväl den rättskemiska som den rättsmedicinska undersökningsverksamheten att dessa bägge verksamhetsgrenars utövare på det intimaste samarbetar med varandra. Huvuduppgiften för ett rättskemiskt laboratorium måste vara att tillhandagå den rättsmedicinska expertverksamheten med för densamma erforderliga kemiska undersökningar, och en organisation av ett rättskemiskt laboratorium, som icke är uppbyggd under allt tänkbart hänsynstagande till detta förhållande kan aldrig bli fullt tillfredsställande. Enligt kollegiets mening kan utredningens förslag icke läggas till grund för en omorganisation av SRL, med

mindre betänkanudet kompletteras med en ingående utredning av laboratoriets förhållande till rättsmedicinalväsendet i riket och förslaget ändras på sådant sätt, att det lämnar tillräckliga garantier för att fullt tillfredsställande samarbete kommer till stånd mellan laboratoriet och rättsmedicinalväsendet.

Samma uppfattning har *medlemmen av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, professor Bosæus*.

Kanslern för rikets universitet finner utredningens förslag icke innefatta en i nuvarande läge ändamålsenlig lösning av organisationsfrågan och anser detta spörsmål böra bedömas i ett större sammanhang, avseende jämväl andra, med SRL likartade institutioner, varjämte laboratoriets förhållande till rättsmedicinalväsendet i riket bör närmare utredas. På grund härav förordar kanslern, att ställning nu icke tages till den slutliga utformningen av laboratoriets organisation.

Även *föreståndaren för SRL:s rättskemiska avdelning* anför, att laboratoriets slutliga ställning icke kan lösas utan samband med utbyggnad av rättsmedicinen och icke utan en ny utredning, i vilken såväl rättskemien som rättsmedicinen blir representerade.

Beträffande frågan om SRL:s bibehållande som administrativ enhet anser *statens organisationsnämnd*, att verksamheten är av för liten omfattning för att laboratoriet skall kunna fungera rationellt som självständig myndighet. Det bör därför enligt nämndens mening ytterligare övervägas, om icke laboratoriet bör kunna sammanföras med andra lämpliga organ eller om icke de olika verksamhetsgrenarna vid laboratoriet kan överflyttas till andra laboratorier eller myndigheter i syfte att få verksamheten inordnad på sådant sätt, att den kan ledas och bedrivas effektivt och rationellt. Nuvarande tillgång på och disposition av lokaler torde dock göra det svårt att inom en snar framtid realisera ett sammanförande eller överflyttande, varför en provisorisk lösning till en början kan bli nödvändig.

Medicinalstyrelsen har icke funnit förutsättningar f. n. föreligga att ansluta laboratoriets skilda verksamhetsgrenar till några befintliga, närstående institutioner. Å andra sidan är det enligt styrelsens mening mindre tillfredsställande att alltjämt formellt sammanhålla laboratoriets båda huvudavdelningar såsom en administrativ enhet, därtill en enhet utan särskild föreståndare. Styrelsen föreslår därför, att de toxikologisk-kemiska och blodgruppsserologiska avdelningarna organiseras som två i förhållande till varandra fristående laboratorier, ett rättskemiskt och ett blodgruppsserologiskt, vartdera under ledning av en föreståndare i professors löneställning. En sådan uppdelning skulle enligt styrelsen underlätta ett önskvärt inlemmande i den akademiska undervisningen av rättskemien och blodgruppsserologien såsom särskilda vetenskapliga ämnesområden.

Förslag i samma riktning framföres av *medicinska fakulteten i Lund, avdelningsföreståndarna vid SRL* samt *föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium*.

Länsstyrelsen i Jämtlands län ifrågasätter, om de blodgruppsserologiska undersökningarna alltjämt bör utföras av SRL. Att av utredningen anlitad sakkunskap icke kunnat enas om var dessa undersökningar eljest skulle ske, är enligt länsstyrelsens mening icke ett godtagbart skäl för att bestyret med undersökningarna även framdeles skall åvila laboratoriet. Fortsatt utredning i detta avseende är fördenskull önskvärd, innan slutlig ställning tages till frågan om SRL:s organisation.

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium framhåller, att ett överflyttande av den blodgruppsserologiska verksamheten till bakteriologiska laboratoriet skulle erbjuda vissa fördelar i såväl vetenskapligt som organisatoriskt avseende, då verksamheten vid den blodgruppsserologiska avdelningen har likheter med den som bedrivs vid laboratoriet. En sådan överflyttning skulle emellertid erfordra en icke oväsentlig utbyggnad av bakteriologiska laboratoriet. Kontakten med karolinska sjukhuset skulle vidare försvåras med en sådan förläggning. Förslaget att avdelningarna skall bli kvar i sina nuvarande lokaler synes därför vara den f. n. bästa lösningen.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet framför som en alternativ lösning av organisationsfrågan, att SRL:s två avdelningar såsom självständiga enheter bleve anslutna till statens rättsläkarstation vid Stockholm och att medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd efter förstärkning finge utöva ledningen över laboratoriet och rättsläkarstationerna.

Den av utredningen föreslagna uppdelningen av SRL på två självständiga avdelningar i enlighet med nuvarande provisoriska organisation har genomgående tillstyrkts av de remissmyndigheter, som ej förordat en organisation med två särskilda laboratorier. Även de myndigheter, som föreslagit att två fristående laboratorier inrättas, har dock godtagit den av utredningen förordade uppdelningen av arbetsuppgifterna.

Föreståndaren för SRL:s blodgruppsserologiska avdelning föreslår, att avdelningens sektioner benämnas sektionerna för rättslig blodgruppsgenetik resp. klinisk blodgruppsserologi. Medicinalstyrelsen föreslår för nämnda sektioner benämningarna den rättsserologiska resp. den kliniska.

Statens kriminaltekniska anstalt anser, att ett utbyte av ordet »rättskemi» (rättskemisk) mot »toxikologi» (toxikologisk), eventuellt med prefixet rätts-, skulle innebära en mera adekvat benämning för laboratoriet och dess rättskemiska avdelning.

I fråga om förslaget att SRL skall frigöras från medicinalstyrelsen och ställas under egen styrelse går meningarna starkt isär.

Medicinska fakulteten i Göteborg finner förslaget starkt motiverat, framförallt därför att ansvaret för laboratoriets hittillsvarande otillräcklighet väsentligen måste läggas på styrelsen, som icke i tillräcklig grad förmått bevaka laboratoriets intressen.

Även statens sakrevision delar i princip utredningens uppfattning, att

SRL bör frigöras från medicinalstyrelsen, men påpekar, att det finns anledning antaga, att en sammanslagning med statens farmaceutiska laboratorium kan bli aktuell. Denna fråga kan dock icke lösas, förrän de utredningar avslutats, som berör sistnämnda laboratoriums verksamhet. Med hänsyn härtill och till SRL:s storlek finner sakrevisionen övervägande skäl tala för att det slutgiltiga ställningstagandet i frågan om SRL:s eventuella självständighet i förhållande till medicinalstyrelsen bör anstå, till dess de båda laboratoriernas status kan tagas upp till prövning i ett sammanhang. Sakrevisionen understryker vanskligheten av en organisation med två likställda avdelningsföreståndare, som sorterar direkt under en styrelse utan någon heltidsanställd verkställande chef. Om medicinalstyrelsen tills vidare skall fungera som styrelse för SRL, bör uppdragas åt en av avdelningsföreståndarna att mot särskilt arvode tjänstgöra som föreståndare.

Liknande förslag framföres av *statens organisationsnämnd* och *riksräkenskapsverket*.

Statskontoret finner det svårt att på förevarande utredning bedöma, i vad mån ett fortsättande av det hittillsvarande organisatoriska sambandet mellan medicinalstyrelsen och SRL kan anses helt uteslutet. Vissa vägande skäl talar enligt ämbetsverket för ett bibehållande av den nuvarande ordningen, i varje fall tills vidare. Man lär icke kunna bortse från den möjligheten, att medicinalstyrelsen utan alltför stora svårigheter kan finna en utväg att på ett effektivare sätt fylla sin funktion som ledande organ för laboratoriet. Man bör icke nu besluta om sådana ändringar, som framdeles kan försvåra en gemensam naturlig lösning av de rättskemiska och farmaceutiska laboratoriernas problem.

Medicinalstyrelsen, som härutinnan åberopar yttranden av *professorn Bosæus* och *föreståndaren för SRL:s rättskemiska avdelning*, avstyrker bestämt, att laboratoriet f. n. frigöres från styrelsen samt anför.

Mellan medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd och laboratoriets verksamhet råder en nära samverkan. Denna utgör förutsättningen för att styrelsen skall kunna avge begärda yttranden och utlåtanden i rättsmedicinska frågor till åklagare, domstolar och andra offentliga myndigheter. Styrelsen översänder praktiskt taget dagligen material till laboratoriet för bedömning och bearbetar varje vecka genom rättsmedicinska nämnden de protokoll och utlåtanden, som inkommer från laboratoriet. Samråd mellan laboratoriet och nämnden anordnas i flertalet svarbedömda frågor.

Direkt till laboratoriet inkommer årligen 6—700 förfrågningar rörande tolkningen av de undersökningsresultat vilka uppnås, särskilt på alkoholsektionen. Besvarandet av dessa ombesörjes f. n. av föreståndaren för den rättskemiska avdelningen. Denna delegering av alkoholärendena kan enligt styrelsens mening knappast fortsätta i hittillsvarande omfattning. Dessa ärenden torde med undantag för de enklaste böra överföras till rättsmedicinska nämnden såsom föremål för en rättsmedicinsk utredning och bedömning.

Styrelsen vill jämväl erinra om den växelverkan, som råder mellan rättskemiska laboratoriet å ena och rättsläkarstationerna å andra sidan. Sambandet mellan det rättskemiska arbetet å laboratoriet och fältarbetet å rättsläkarstationerna har icke berörts av utredningen. En ökning av arbetet å laboratorier kommer otvivelaktigt att följa med etablerandet av flera rättsläkarstationer. Vissa enklare rättskemiska undersökningar torde efter viss komplettering av personal och utrustning kunna utföras å rättsläkarstationerna.

Det rättsmedicinska arbetet vilar således på tre organ, rättsläkarstationerna, SRL och medicinalstyrelsen. Att avstå från styrelsen som det samordnande, rådgivande och kontrollerande organet, utan att garantier skapas för att dess uppgifter kommer att fullföljas i annan ordning, är ägnat att äventyra rättsmedicinalväsendets utvecklingsmöjligheter. En möjlighet till framtida lösning av SRL:s ledning vörd att övervägas torde vara anordnande av ett särskilt rättsläkarråd i likhet med vad fallet är i Danmark.

För att medicinalstyrelsen i fortsättningen skall kunna tillfredsställande fullgöra sina uppgifter såsom centralt organ inom rättsmedicinalväsendet, föreslår styrelsen i första hand en förstärkning och omorganisation av rättsmedicinska nämnden, innebärande att chefen för medicinalbyrån befrias från ordförandeskapet i nämnden och ersättes av en av Kungl. Maj:t utsedd läkare, att nämnden kompletteras med en specialist i kemi, varjämte föreståndaren för det av styrelsen föreslagna rättskemiska laboratoriet bör närvara vid nämndens sammanträden, samt att nämnden vid behov med sig kan adjungera, förutom ledamöter av medicinalstyrelsen, representanten för juridisk teori och praxis i styrelsens vetenskapliga råd och en representant för åklagarväsendet. Utredningens påstående, att kameralbyråchefens faktiska inflytande på de administrativa och ekonomiska avgörandena vid SRL vore mycket begränsat, är icke med verkligheten överensstämmande. Dock bör till laboratoriets lokaler förläggas en på styrelsens stat uppförd, till kameralbyrån hörande administrativ-kameral avdelning för den administrativa och ekonomiska förvaltningen av de rättskemiska, blodgrupps-serologiska och farmaceutiska laboratorierna.

I huvudsak samma uppfattning som medicinalstyrelsen har *medicinska fakulteten i Lund* och *lärarkollegiet vid karolinska institutet*. Fakulteten föreslår, att förutsättningarna för ett statens institut för blodforskning utredes.

Föreståndaren för SRL:s blodgruppsserologiska avdelning föreslår, att ett fristående statens institut för blodgruppsserologi med egen styrelse tillskapas i nära anslutning till karolinska institutet och karolinska sjukhuset men att, om detta ej anses lämpligt, den blodgruppsserologiska avdelningen skall kvarligga under medicinalstyrelsen.

Utredningens förslag att statens farmaceutiska laboratorier i u m tills vidare skall stå under medicinalstyrelsens överinseende har icke mött några erinringar. *Laboratoriets föreståndare* framhåller, att den nuvarande organisationen visat sig effektiv och att ett nära samarbete bedrivs i fackligt avseende med styrelsens apoteksbyrå samt i administrativt och ekonomiskt hänseende med dess kameralbyrå.

Beträffande sammansättningen av den föreslagna styrelsen för SRL anför *föreståndaren för laboratoriets blodgrupps-*

serologiska avdelning, att i styrelsen bör ingå representanter för rättsmedicin, toxikologi och klinisk medicin. Även avdelningsföreståndarna föreslås därför ingå i styrelsen.

Även *medicinska fakulteten i Göteborg* förordar, att avdelningsföreståndarskapet kombineras med skyldighet att vara styrelseledamot, enär detta synes vara den enda garantin för att föreståndarna skall få tillräckligt inflytande på lösningen av frågor rörande avdelningsarbetet. Samma uppfattning har *medicinska fakulteten i Uppsala*.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet framhåller, att en erfaren rättsläkare bör vara självskriven i SRL:s styrelse.

Statskontoret är icke övertygat om behovet av en erfaren domstolsjurist i styrelsen.

De av utredningen föreslagna *rationaliseringsåtgärderna* har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet yttranden.

Statens sakrevision understryker vikten av att SRL har möjlighet till metodforskning och att medel ställes till förfogande för rationaliseringsarbete. Endast härigenom kan ett ytterligare stegrat behov av personal och utrymme mötas, då provningsfrekvensen måste antagas komma att även i fortsättningen öka. Erforderliga medel för rationaliseringsarbetet böra i sedvanlig ordning äskas av riksdagen under avlönings- och omkostnadsstaterna. Även *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* uttalar sig i denna riktning.

Medicinalstyrelsen framhåller, att vissa av tandläkarhögskolan disponerade lokaler i laboratoriebyggnaden snarast möjligt bör utrymmas och ställas till laboratoriernas förfogande. Utrymmandet av nämnda lokaler kan emellertid endast beräknas medföra en mera tillfällig lättnad i lokal-svårigheterna, såvitt icke en väsentlig rationalisering eller decentralisering av rutinverksamheten kan organiseras.

Utredningens förslag rörande sättet för *uppbörden av avgifterna för alkoholanalyser* har i allmänhet hälsats med tillfredsställelse. Endast i ett par yttranden har kritik riktats mot förslaget. Sålunda anför *statens sakrevision*.

En inkomsttagande myndighet bör i princip icke utföra eljest avgiftsbelagda prestationer åt annan statlig myndighet utan ersättning. Denna regel har betydelse icke blott ur bokföringsmässiga synpunkter utan även genom den psykologiska effekten av att vederbörande myndighet tvingas jämföra kostnaderna för en viss verksamhetsgren med de däremot svarande inkomsterna. I det här aktuella fallet kan det dessutom befaras, att intresset att bevaka ersättningsfrågan i rättegång minskas, då någon synlig utgift icke föreligger. Det hör vidare uppmärksammas, att med utredningens förslag bestyret med redovisningen av polismyndighets utlägg till vederbörande läkare för provtagning ändock kommer att kvarstå. Förslaget innebär därför egentligen endast, att betalningsledet mellan SRL och polismyndigheten bortfaller.

Vad utredningen sagt om att av polismyndighet förskotterade kostnader i vanlig ordning skall ersättas av länsstyrelse gäller icke generellt. Enligt stickprovsvis erhållna upplysningar stannar nämligen ifrågavarande analyskostnader — i den mån de icke kan uttagas av part — å vederbörande stad, i vart fall när det gäller magistratsstäder.

Då blodprovet är att anse som ett led i förundersökning och kostnaden för förundersökning i princip skall stanna på vederbörande magistratsstad, har tydligen städerna funnit sig nödsakade att själva bära denna för varje stad dock tämligen ringa kostnad. Förhållandet synes ha uppkommit därigenom, att medicinalstyrelsen i cirkulär den 15 april 1955 upphävt den tidigare gällande rätten för polismyndighet att återbekomma utbetald ersättning av medicinalstyrelsen i de fall, då ersättningen icke kunnat uttagas av part. Det torde även kunna ifrågasättas, om icke formellt stöd saknas för domstol att utdöma ersättning för blodundersökning i de fall, då länsstyrelse icke med statsmedel ersatt polismyndighets utlägg härför. I lagen den 20 december 1946 om återgäldande av kostnad för blodundersökning i brottmåls talas nämligen om skyldighet att *till statsverket återgälda* kostnad etc., vilket icke synes vara tillämpligt på kostnad, som stad haft. Vid behandlingen av denna fråga måste även kostnaderna för tagande av blodprovet beaktas, då de i magistratsstad även före medicinalstyrelsens nyssnämnda meddelande torde ha bestritts av kommunala medel.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner det föreslagna uppborrdssystemet icke medföra någon nämnvärd besparing i länsstyrelsernas arbete, när landsfiskalen förskotterar ej blott kostnaden för analysbeviset utan även läkarens arvode för tagande av blodprovet samt som regel insänder räkningarna å samtliga förskotterade kostnader i ett ärende samtidigt. Beträffande de av sakrevisionen berörda städerna anför länsstyrelsen vidare.

I dessa fall får kommunen själv ombesörja indrivningen, och de kostnader, som ej kan uttagas av den enskilde, stannar å kommunen. Avser utredningen ej att överflytta indrivningsbesväret från nämnda kommuner till länsstyrelserna, måste emellertid — om ej statsverket skall få vidkännas en inkomstminskning — analysbevisen till ifrågavarande stadskommuner utsändas mot postförskott å kostnaden eller, vilket kanske skulle vara enklare, varje stadskommun årligen av laboratoriet debiteras kostnaderna för under året erhållna analysbevis. Om utredningen däremot verkligen avsett att överflytta indrivningen av kostnaderna för analysbevisen från stadskommunerna i fråga till länsstyrelserna och därmed även överflytta det slutliga ansvaret för kostnaderna å statsverket, måste länsstyrelsen avstyrka förslaget.

Förslaget om överflyttning av *blodgruppsbestämningar på blod- och sperm AFLÄCKAR* till statens kriminaltekniska anstalt har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissorgan utom fyra.

Enligt *kriminaltekniska anstalten* innebär förslaget en av anstalten länge önskad rationalisering. Art- och gruppbestämningar av blod- och sperm AFLÄCKAR gäller ofta objekt, som även skall undersökas i andra avseenden, t. ex. skottskador och andra mekaniska skador, fingeravtryck etc. Svårigheterna att koordinera de olika undersökningarna blir naturligtvis avse-

värt mycket större om de olika undersökningarna på samma objekt skall företagas på olika institutioner. Ett förverkligande av förslaget förutsätter dock dels att lokaler för ändamålet skapas och dels att en ny tjänst inrättas vid anstalten. I anstaltens nuvarande lokaler finns ingen möjlighet att inrymma dessa undersökningar.

Medicinalstyrelsen finner övervägande skäl tala för att ifrågavarande undersökningar även fortsättningsvis utföres vid SRL, enär undersökningarna är av rättskemisk natur och metoder för deras utförande ännu icke är tillfredsställande utformade. För att förbättra och utvidga de diagnostiska möjligheterna på detta område erfordras ett fortsatt forskningsarbete, vilket icke torde vara möjligt utom laboratoriet. Vidare kan en överflyttning av undersökningarna till rättsläkarstationerna bli aktuell inom en relativt nära framtid. Liknande synpunkter anföres av bl. a. *lärarkollegiet vid karolinska institutet*.

Försvarets sjukvårdsstyrelse har intet att erinra mot att framtällningen av ABO-testsera överflyttas till karolinska sjukhusets blodgivarcentral.

Även *överläkaren vid blodgivarcentralen* har i sitt av *direktionen för karolinska sjukhuset* återopade yttrande tillstyrkt förslaget och härvid framhållit, att de merkostnader, som uppstår för sjukhusets del, helt bör kompenseras i prissättningen. Avtal härom bör träffas mellan överläkaren, SRL och försvarets sjukvårdsstyrelse.

Vad härefter angår *personalfrågorna* har behovet av personalförstärkning allmänt vitsordats. Sålunda understryker *medicinska fakulteten i Uppsala* vikten av att SRL får sådana personella och materiella resurser, att det ej endast kan fullgöra rutinuppgifter utan därjämte bedriva vetenskapligt forskningsarbete. Fakulteten fortsätter.

Det måste vara en väsentlig uppgift för laboratoriet att noga följa särskilt den metodologiska utvecklingen inom sina områden, pröva på annat håll framkomna metoder, förbättra redan i bruk varande sådana och utarbeta nya förfaranden. Laboratoriet bör naturligen också vara i stånd att vetenskapligt bearbeta de framkomna analysmaterialen. För att på ett tillfredsställande sätt kunna tillgodose dessa forskningsbehov måste laboratoriet förfoga över vetenskapligt högt kvalificerade arbetskrafter och en tidsenlig laboratorieutrustning. Fakulteten finner det därför riktigt, att avdelningsföreståndarna erhåller professors ställning. Särskilt må också betonas betydelsen av att faderskapssektionen erhåller en genetikertjänst. Genetikern torde få en viktig funktion som kontaktman mellan faderskapsundersökningarnas sereologiska och antropologiska grenar.

Föreståndaren för SRL:s blodgruppsserologiska avdelning framhåller, att erfarenheterna från senare år och speciellt från innevarande budgetår ger anledning antaga att minst två nya tjänster i lönegrad Cg 11 kommer att bli erforderliga vid avdelningen. Då placering av en laboratoriebiträdestjänst i lönegrad Cg 9 är irrationell, föreslås att Cg 9-tjänsten vid samma avdelning uppflyttas till Cg 11.

Statens lönenämnd anför.

Nämnden har intet att erinra mot att tjänsterna som avdelningsföreståndare placeras i Co 14 under förutsättning att krav på professorskompetens uppställs; eljest synes placering i 37 lönegraden på löneplan nr 1 vara tillfyllest. Lönenämnden kan däremot icke tillstyrka utbyte av en tjänst som laboratorieläkare/assistent i 29/27 lönegraden på den toxikologisk-kemiska avdelningen mot en tjänst som förste kemist i Ce 29. Då under hand inhämtats, att innehavaren av den föreslagna tjänsten som genetiker avses skola ha avlagt filosofie licentiatexamen har nämnden ingen erinran mot att tjänsten placeras i 29 lönegraden; tjänstebenenämningen bör dock i dylikt fall vara överassistent. Lönegradsplaceringen av tjänsterna som förste laboratorieassistenter, förste laboratoriebiträden och laboratoriebiträden bör prövas i samband med den inom civildepartementet pågående allmänna översynen av löneställningen för teknisk biträdespersonal på vetenskapliga institutioner m. m. Då lönenämnden icke kunnat på tillgängligt material bedöma arten av de göromål, som avses åvila två försöksassistenter i Ce 20, ifrågasättes, om icke även dessa tjänsters lönegradsplacering borde prövas i samband med den allmänna översynen. I stället för de föreslagna icke ordinarie tjänsterna som kontorsbiträden bör genomgående inrättas tjänster som biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Lönenämnden har i och för sig icke något att erinra mot att arvodet till redogöraren fastställs till 600 kronor per månad och att kassören placeras i 17 lönegraden. Nämnden — som under hand inhämtat, att redogörarbefattningen närmast är avsedd som bisyssla för tjänsteman i statligt verk — framhåller dock, att det i praktiken torde bli svårt att till befattningen stadigvarande knyta en person med de åsyftade kvalifikationerna. Dessutom synes den för administrativa arbetsuppgifter beräknade personalstyrkan överdimensionerad. Diskerskorna i Cg 5 bör erhålla extra ordinarie anställning i den mån tjänsterna fyller ett stadigvarande arbetskraftsbehov.

Statskontoret, som anser att tjänster i den för professorer gällande lönegraden icke bör ifrågakomma vid en institution av SRL:s karaktär, kan icke tillstyrka, att avdelningsföreståndarna placeras i högre lönegrad än 37. Kemist- eller läkartjänsten på toxikologisk-kemiska sektionen bör avlönas enligt 1953 års bestämmelser angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter. Beträffande laboratoriebiträdes-tjänsten i Cg 13 på toxikologiska sektionen synes någon ändring icke motiverad. Därest laboratorieläkaren på Rh-sektionen med arvode anses böra erhålla extra ordinarie anställning bör förmånligare löneställning än 29 lönegraden icke ifrågakomma. Ämbetsverket är icke berett att förorda samma lönesättning för den föreslagne genetiker som för laboratorieläkare. Ett bibehållande av den nuvarande anordningen med assistent i 27 lönegraden synes därför vara att föredraga. Innan närmare erfarenheter vunnits av verksamheten på den administrativa sektionen torde tjänsten såsom biträde åt redogöraren icke böra placeras i högre lönegrad än Ce 15. I avvaktan på en omprövning av farmaceutiska laboratoriets organisation bör någon tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 14 icke nu inrättas vid SRL. Till frågan om ersättning till den i styrelsen ingående domstolsjuristen i anledning av kon-

sultationer från avdelningsföreståndarna kan ställning icke tagas förrän viss tids erfarenhet vunnits rörande konsultverksamhetens omfattning.

Ej heller *statens sakrevision* kan tillstyrka högre ställning för avdelningsföreståndarna än 37 lönegraden.

Kanslern för rikets universitet finner det tveksamt, om avdelningsföreståndarbefattningarna nu bör placeras i lönegrad Co 14, samt förordar, att om så sker sakkunnigförfarande införes vid tillsättningen och att det uppdrages åt karolinska institutets lärarkollegium att utse de sakkunniga.

Betydelsen av att SRL förses med erforderlig **u t r u s t n i n g** understryks särskilt från universitetshäll. *Lärarkollegiet vid karolinska institutet* finner det sålunda oundgängligen nödvändigt, att laboratoriet förses med ändamålsenlig och modern utrustning, om laboratoriet på ett godtagbart sätt skall kunna fylla sin uppgift. Liknande synpunkter anför *statens sakrevision*, som erinrar om att de för SRL fastställda taxorna skall vara så satta, att full kostnadstäckning erhålles.

Medicinska fakulteten i Göteborg anser, att avdelningsföreståndarna lämpligen bör erhålla var sitt materielanslag av reservationsanslags karaktär, vilket skulle möjliggöra en smidigare planering av apparatanskaffning etc.

Föreståndaren för SRL:s rättskemiska avdelning framhåller, att även farmaceutiska laboratoriet har behov av den av utredningen föreslagna infraröda spektrofotometern och att de två laboratorierna lämpligen bör dela denna apparat, varvid tillkommer extra utrustning för cirka 15 000 kronor.

Centrala sjukvårdsberedningens arbetsutskott erinrar om att en upprustning av laboratoriets apparatur skedde i samband med dess överflyttning till nyuppförda lokaler år 1953. Det nu anmälda behovet av ett omfattande och kostnadskrävande tillskott av apparatur bör ses mot bakgrunden av såväl den starka ökningen av laboratoriets verksamhet som den alltjämt fortgående utvecklingen av metodik och apparatur. Med hänsyn till den vetenskapliga expertis, som utredningen förfogat över vid bedömningen av ifrågavarande apparatbehov, har arbetsutskottet icke funnit skäl att närmare ingå på saklig prövning av den upptagna apparaturen. Av beredningen verkställd prisgranskning har framgått, att kostnaden för apparaturen enligt nu gällande dagspriser uppgår till cirka 256 000 kronor.

Föredraganden

Enligt instruktionen för statens rättskemiska laboratorium har laboratoriet, som står under medicinalstyrelsens överinseende och ledning, till uppgift att på uppdrag av medicinalstyrelsen eller annan behörig myndighet utföra erforderliga rättskemiska och andra rättsmedicinska undersökningar samt att bedriva annan i samband därmed stående verksamhet med prak-

tiskt eller vetenskapligt syfte. Laboratoriet skall förestås av en föreståndare (rättskemist) såsom ansvarig för arbetet och ordningen inom laboratoriet. Under honom har, intill dess det i det följande berörda provisoriet fr. o. m. den 1 april 1956 genomfördes, direkt sorterat tre avdelningar, nämligen den toxikologisk-kemiska, alkohol- och faderskapsavdelningarna, medan den fjärde, Rh-avdelningen, föreståtts av en särskild avdelningsföreståndare. Laboratoriets administrativa och kamerala göromål har varit uppdelade mellan föreståndaren och medicinalstyrelsen.

Arbetsbelastningen vid laboratoriet har framför allt under den sista tioårsperioden kraftigt ökat. Totalt har antalet vid laboratoriet handlagda ärenden under denna tidrymd tiodubblats. Jämsides härmed har en intensiv vetenskaplig utveckling ägt rum på de kemiska och de blodgruppsserologiska områdena, inom vilka laboratoriets verksamhet faller, vilket nödvändiggjort införande av nya, mera komplicerade och arbetskrävande metoder. Genom tillkomsten av en stor mängd nya giftiga tekniska preparat och läkemedel har den toxikologisk-kemiska avdelningens arbete ökat i omfattning och svårighetsgrad. Även alkoholavdelningens verksamhet har väsentligt stegrats och fått ökad betydelse till följd av ändrad utformning av lagstiftningen mot rattfylleri och den allt högre frekvensen av detta brott samt de skärpta krav, som ur rättssäkerhetssynpunkt ansetts böra ställas på undersökning av blodproven. Genom nya forskningsrön har Rh-avdelningens verksamhet fått direkt betydelse även för den kliniska sjukvården. Ifråga om faderskapsavdelningen slutligen har införandet av undersökningar med nya blodgruppsystem, utökade kontrollmetoder och beräkningar av faderskapssannolikheten nödvändiggjort ökade arbetsinsatser. Som följd av den stegrade verksamheten har även de administrativa och ekonomiska göromålen ökat i omfattning. Behov av en allmän översyn av laboratoriets organisation i syfte att tillgodose såväl kravet på en tillfredsställande vetenskaplig standard som önskemålet om en rationellt fungerande rutinverksamhet har härigenom gjort sig allt starkare gällande. För ändamålet tillkallades den 25 augusti 1955 särskilda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

Såsom redovisats i propositionen nr 70/1956, har under den tid utredningsarbetet pågått vissa provisoriska organisationsförändringar vid laboratoriet ansetts ofrånkomliga. Då den vetenskapliga utvecklingen inom laboratoriets verksamhetsområde medfört, att en vetenskapsman icke längre kan i tillräcklig omfattning behärska både den kemiska och den blodgruppsserologiska delen av verksamheten, har det sålunda blivit nödvändigt att i samband med att laboratoriets förutvarande föreståndare den 1 april 1956 avgick med pension provisoriskt uppdelade laboratoriet på två sinsemellan självständiga avdelningar, en rättskemisk och en blodgrupps-serologisk, under ledning av var sin avdelningsföreståndare. Den rättskemiska avdelningen består av de förutvarande toxikologisk-kemiska och

alkoholavdelningarna, medan till den blodgruppsserologiska avdelningen sammanförts de tidigare Rh- och faderskapsavdelningarna. Tjänsten såsom föreståndare för laboratoriet hålles f. n. vakant. För den rättskemiska avdelningen har inrättats en tjänst som avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37, under det att den blodgruppsserologiska avdelningen förestås av den tidigare avdelningsföreståndaren i lönegrad Ce 37 på Rh-avdelningen. De administrativa och kamerala göromål, som förut ankommit på laboratoriets föreståndare men som icke lämpligen kunnat fördelas mellan de nya avdelningsföreståndarna, har ålagts medicinalstyrelsen.

Alltsedan våren 1955 har härjämte laboratoriets personal enligt Kungl. Maj:ts medgivanden successivt förstärkts med ett 25-tal extra befattningshavare, huvudsakligen laboratoriebiträden och kontorspersonal, för att de ökade arbetsuppgifterna vid laboratoriet skulle kunna bemästras.

Utredningens nu framlagda organisationsförslag innebär i huvudsak, att laboratoriet bibehålles som en administrativ enhet med i stort sett samma arbetsuppgifter som f. n. Den provisoriskt genomförda uppdelningen av verksamheten på två självständiga avdelningar föreslås bli permanent. Då medicinalstyrelsen ansetts icke kunna tillgodose laboratoriets behov av tillsyn och ledning samt på ett tillfredsställande sätt fylla en verksamhetsstyrelsens funktioner, föreslås, att laboratoriet frigöres från styrelsen och erhåller en egen styrelse med fem ledamöter. Utredningen, som i detta sammanhang haft att pröva även farmaceutiska laboratoriets förhållande till medicinalstyrelsen, har med hänsyn till pågående utredningar ej ansett sig böra framlägga något förslag till ändring beträffande nämnda laboratorium. Någon särskild chef för rättskemiska laboratoriet anser utredningen icke motiverad, utan de administrativa och kamerala funktionerna skulle fördelas mellan laboratoriets styrelse, de båda avdelningsföreståndarna samt en nyinrättad administrativ sektion med en redogörare som chef. Utredningen förordar vidare vissa rationaliseringsåtgärder, avseende bl. a. överflyttning av begränsade arbetsuppgifter vid laboratoriet till andra organ. Slutligen föreslås en upprustning i personellt hänseende genom personalökningar samt extraordinariesättningar och löner regleringar av provisoriskt inrättade tjänster ävensom en komplettering av laboratoriets apparatutrustning.

Vid remissbehandlingen har starkt delade meningar på väsentliga punkter yppats i fråga om lämpligheten av de framlagda förslagen.

Vad till en början angår frågan om sammanhållande av rättskemiska laboratoriets nuvarande verksamhetsgrenar under en administrativ enhet vill jag för egen del framhålla, att laboratoriets kemiska och blodgrupps-serologiska verksamhetsområden ur vetenskapliga och sakliga synpunkter saknar sådan beröring med varandra, att ett organisatoriskt samband mellan dem av sådana skäl bör eftersträvas. Såsom utredningen funnit, kan

emellertid ingendera av verksamhetsgrenarna med särskild fördel överföras till någon annan befintlig institution. Detta utredningens konstaterande har icke motsagts i remissyttrandena. Redan på den grund, att ett sådant överförande skulle skapa omfattande nybyggnadsproblem vid berörda institutioner, anser jag detta i varje fall f. n. icke böra närmare övervägas. De institutioner som främst skulle kunna ifrågakomma — statens bakteriologiska laboratorium och karolinska sjukhuset — är dessutom i administrativt hänseende så hårt belastade, att ytterligare arbetsuppgifter för dem skulle skapa betydande olägenheter.

Det återstår således att överväga, om en uppdelning av rättskemiska laboratoriet på två självständiga laboratorier bör företagas i enlighet med vad flera remissorgan, bl. a. medicinalstyrelsen, förordat. Fördelen med en sådan åtgärd skulle, såvitt jag kunnat finna, främst vara att föreståndarfrågan, som i nuvarande provisoriska organisation lämnats öppen, skulle finna en naturlig lösning, i det att de nuvarande avdelningsföreståndarna bleve föreståndare var och en för sitt laboratorium. För egen del anser jag emellertid, att avdelningarna utgör alltför små enheter för att fungera rationellt som självständiga laboratorier. Snarare kan enligt min mening övervägas att, såsom statens organisationsnämnd i sitt remissyttrande ifrågasatt, med laboratoriet sammanföra andra lämpliga institutioner till en organisatorisk enhet under gemensam administrativ ledning. Olika alternativa lösningar är härvid tänkbara. Å ena sidan kan sålunda ifrågakomma att samordna den rättskemiska verksamheten med den rättsmedicinska verksamhet som förekommer på andra håll, exempelvis vid statens rättsläkarstationer. Å andra sidan kan en gemensam administrativ organisation för de rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna visa sig medföra fördelar. Jag är icke beredd att nu taga ställning till dessa frågor, som torde böra bedömas i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet och under hänsynstagande till resultatet av de utredningar på läkemedelsområdet, som kan komma att beröra farmaceutiska laboratoriets framtida befattning med specialitetskontrollen.

Jag finner mig sålunda böra förorda, att de rättskemiska och blodgrupps-serologiska verksamhetsgrenarna tills vidare skall kvarligga under rättskemiska laboratoriet såsom administrativ enhet. Av vad jag anfört torde emellertid framgå, att en omprövning av laboratoriets ställning framdeles kan bli aktuell, varvid givetvis även den organisatoriska sammankopplingen av verksamhetsgrenarna kan bli föremål för förnyat bedömande.

Då det som nämnts icke längre är möjligt för en person att behärska laboratoriets hela verksamhetsområde, bör laboratoriet i enlighet med utredningens förslag vara organiserat på två sinsemellan självständiga avdelningar, en för de i egentlig mening rättskemiska och en för de blodgrupps-serologiska arbetsuppgifterna. Den förra, vilken torde böra benämnas den kemiska avdelningen, bör liksom under nuvarande provisorium omfatta de

företvarande toxikologisk-kemiska och alkoholavdelningarna. Den blodgruppsserologiska avdelningen bör omfatta de tidigare faderskaps- och Rh-avdelningarna. För underavdelningarna föreslår jag benämningarna toxikologiska, alkohol-, rättsserologiska resp. kliniska sektionen.

Såsom utredningen framhållit, har medicinalstyrelsen på grund av anhopningen av andra arbetsuppgifter icke haft möjlighet att i erforderlig grad öva tillsyn över och leda laboratoriets verksamhet. Framför allt har styrelsens kameralbyråchef, vilken enligt en år 1947 genomförd reform har att ägna särskild uppmärksamhet åt laboratoriets ekonomiska skötsel, icke fått tid över att i förutsatt omfattning biträda laboratoriet i kameralt och administrativt hänseende. Mot bakgrund härav talar vissa skäl för förslaget att ställa laboratoriet under en egen styrelse efter mönster av vad som tidigare skett vid statens bakteriologiska laboratorium. Emellertid får icke förbises, att behandlingen av de rättsmedicinska ärenden, som handlägges vid rättskemiska laboratoriets toxikologiska, alkohol- och rättsserologiska sektioner, kräver en intim samverkan med medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd och att medicinalstyrelsen har en viktig funktion att fylla såsom samordnande, rådgivande och kontrollerande organ på rättsmedicinalväsendets område. Det är angeläget, att rättskemiska laboratoriets ledning icke gives en organisation, som kan verka hindrande på samarbetet med medicinalstyrelsen. Önskvärt är också att organisationen ej utformas på ett sätt som kan försvåra ett framtida tillskapande av en fristående gemensam organisation för de medikolegala ärendena eller för de rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna. I likhet med såväl medicinalstyrelsen och flertalet övriga remissorgan med uppgift att tillgodose de rättsmedicinska intressena som sakrevisionen och andra myndigheter som företräder den administrativt-organisatoriska sakkunskapen anser jag av nu anförda skäl, att laboratoriet i varje fall tills vidare bör kvarligga under medicinalstyrelsen.

Av vad jag i det föregående anført rörande farmaceutiska laboratoriet torde framgå, att jag f. n. icke är beredd att ompröva nämnda laboratoriums förhållande till medicinalstyrelsen. Samarbetet mellan styrelsen och laboratoriet synes f. n. i både fackligt och administrativt hänseende löpa lillfredsställande.

Med hänsyn till de påtalade bristerna i fråga om medicinalstyrelsens ledning och tillsyn av rättskemiska laboratoriet framstår en förstärkning av resurserna härutinnan såsom angelägen. Ur denna synpunkt kan det enligt min mening starkt ifrågasättas, om icke laboratoriet — i likhet med vad som var fallet innan den nuvarande provisoriska organisationen genomfördes — borde stå under en föreståndare, vilken hade att svara för det dagliga arbetet vid laboratoriet och företräda laboratoriet utåt. Som nämnts har emellertid föreståndartjänsten efter provisoriets genomförande hållits obesatt på grund av att de båda avdelningarna har så helt skilda arbetsområden, att avdelningsfö-

reståndarna icke kan äga sådan kännedom om varandras arbetsuppgifter som bör förutsättas för ett utövande av föreståndarskapet. Till följd härav måste antagas, att ett förordnande för endera av dem såsom föreståndare för laboratoriet i fackligt avseende skulle komma att sakna reell innebörd så snart det gällde ärenden utanför hans egen avdelning. Såsom utredningen framhållit, skulle vidare ett åläggande för en av avdelningsföreståndarna att handha de för laboratoriet gemensamma administrativa uppgifterna medföra en ökad arbetsbelastning för honom, som skulle verka hindrande för hans ledning av arbetet vid den egna avdelningen. Enligt vad jag under hand inhämtat har den provisoriska organisationen med två sinsemellan självständiga avdelningsföreståndare och utan särskild föreståndare för laboratoriet under den tid av snart ett år, som den prövats, icke visat sig medföra några olägenheter. Under förutsättning att den förstärkning av den administrativa ledningen för laboratoriet, som jag i det följande förordar, kommer till stånd, torde därför i varje fall tills vidare särskild föreståndare för laboratoriet ej behöva utses.

Sådana administrativa och kamerala göromål, som berör laboratoriet i dess helhet och som tidigare handlagts av laboratoriets föreståndare, har som tidigare nämnts provisoriskt ålagts medicinalstyrelsens kameralbyrå. På grund av det relativt stora avståndet mellan styrelsens ämbetslokaler och laboratoriet samt kameralbyråchefens övriga arbetsuppgifter har det icke varit möjligt för denne att hålla en löpande kontakt med och följa den dagliga verksamheten vid laboratoriet. För att styrelsen med ökad kraft och effektivitet skall kunna leda och övervaka verksamheten samt lämna avdelningsföreståndarna fortlöpande bistånd i administrativa och ekonomiska angelägenheter, förordar jag i anslutning till vad utredningen och medicinalstyrelsen föreslagit, att en till styrelsens kameralbyrå hörande administrativ-kameral sektion förlägges till laboratoriets lokaler och ställes under ledning av en befattningshavare, som skall ha sin dagliga arbetsplats vid laboratoriet. Eventuellt kan det vara lämpligt att å denna sektion överflytta vissa administrativa arbetsuppgifter även beträffande farmaceutiska laboratoriet. Till frågan om personalbehovet vid den administrativa sektionen samt till av medicinalstyrelsen i övrigt föreslagna förstärkningar av styrelsens personella resurser återkommer jag i det följande vid behandlingen av rättkemiska laboratoriets anslagsbehov för nästa budgetår.

Vad härefter angår de av utredningen föreslagna rationaliseringsåtgärderna vill jag särskilt understryka vikten av att möjligheterna till rationalisering av rutinverksamheten vid laboratoriet uppmärksam följes av medicinalstyrelsen och laboratorieledningen. I första hand torde laboratoriearbetet härigenom kunna effektiviseras och kostnadsbesparingar vinnas. Härtill kommer att den avsevärda utvidgningen av laboratoriets verksamhet under de sista åren medfört lokalsvårigheter trots att föga mer än tre

år förflutit sedan de nuvarande lokalerna togs i anspråk. Lokalbristen kommer att ytterligare öka vid genomförandet av de av mig i det följande föreslagna personalförstärkningarna. Skall en tillbyggnad till laboratoriet kunna undvikas, måste därför såsom utredningen framhållit alla möjligheter att hålla tillbaka ytterligare personalökningar utnyttjas. Redan nu torde förutsättningarna att för laboratoriets räkning friställa vissa utrymmen inom laboratoriebyggnaden, vilka disponeras av tandläkarhögskolan, böra undersökas.

Förslag om anvisande av medel för genomförande av rationaliseringsundersökningar och rationaliseringsåtgärder bör i vanlig ordning prövas i samband med medicinalstyrelsens årliga anslagsäskanden beträffande laboratoriet. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t, därest dylika förslag aktualiseras under löpande budgetår, skall vara oförhindrad att disponera medel för deras genomförande från laboratoriets avlönings- och omkostnadsanslag.

I fråga om ordningen för uppbörden av avgifterna för alkoholanalyser å blod har utredningen föreslagit en förändring, innebärande att rättskemiska laboratoriet skall tillhandahålla polismyndigheten analysresultatet kostnadsfritt och att domstolen, i det fall den undersökte fälles till ansvar, ex officio skall utdöma ersättning för kostnaden med av laboratoriet angivet belopp, varefter beloppet skall indrivivas och redovisas av länsstyrelsen på samma sätt som nu sker. Ett par remissmyndigheter har framhållit, att förslaget genomförande skulle medföra, att analyskostnaden skulle överflyttas från kommunen till statsverket, när frågan vore om vissa städer, som nu själva får svara för kostnaden i den mån denna ej kunnat uttagas av part. Det förtjänar emellertid att framhållas, att statsverket tidigare burit kostnaden även i sistberörda fall och att den nuvarande ordningen blivit följden av en fr. o. m. den 1 juni 1955 vidtagen ändring i ett av medicinalstyrelsen utfärdat cirkulär angående analys av blodprov för alkoholbestämning m. m. Med hänsyn härtill samt då det av utredningen föreslagna förslaget synes innebära en påtaglig arbetsförenkling för laboratoriet och bortsett från den nyssnämnda kostnadsöverflyttningen oförändrade inkomster för statsverket, förordar jag att förslaget genomföres. Bokföringsmässigt uppkommer visserligen härigenom en väsentlig minskning av laboratoriets taxeinkomster, men den taxeinkomst, som uppkommer för statsverket genom laboratoriets verksamhet, kan dock grovt beräknas med ledning av antalet analyserade prov.

Utredningens förslag att till statens kriminaltekniska anstalt överflytta blodgruppsbestämningarna på blod- och spermafläckar förefaller i och för sig rationellt. Då emellertid anstaltens nuvarande lokalförhållanden icke medger ett övertagande av dessa ärenden, kan förslaget i varje fall f. n. icke realiseras. För att frigöra de härför disponerade utrymmena i laborato-

riets byggnad, bör enligt min mening övervägas att tills vidare förlägga ifrågavarande undersökningar till rättsläkarstationen vid Stockholm.

Vidare bör framställningen av ABO-testsera i enlighet med vad utredningen förordat överflyttas till karolinska sjukhusets blodgivarcenral. Härigenom kan tillverkningskostnaderna för dessa sera beräknas sjunka med drygt 30 procent. Vissa kontrolluppgifter bör dock såsom utredningen förutsatt alltjämt åligga rättskemiska laboratoriet.

Beträffande slutligen de av utredningen framlagda personal- och utrustningsförslagen, torde jag få återkomma till dessa i samband med behandlingen av medicinalstyrelsens anslagsframställning för budgetåret 1957/58.

II. Medicinalstyrelsens anslagsäskanden

A. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	460 000	651 510
1956/57 (statsliggaren s. 990)	790 000	
1957/58 (förslag)	900 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen (skr. 24/10 1956) föreslår, under återopande av vad styrelsen anfört i sitt yttrande över det av 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. avgivna betänkandet, *dels* att till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar anvisas ett förslagsanslag av 480 000 kronor, innebärande en höjning av medelsanvisningen med 73 000 kronor, *dels* att till Statens blodgruppsserologiska laboratorium: Avlöningar anvisas ett förslagsanslag av 421 000 kronor, innebärande en höjning av medelsanvisningen med 38 000 kronor, *dels ock* att under medicinalstyrelsens avlöningsanslag anvisas, utöver av styrelsen tidigare äskat belopp, 38 000 kronor.

A. Statens rättskemiska laboratorium

	Ökning eller minskning
1. Personalförstärkning	
1 föreståndare Co 14	+ 34 512
1 förste kemist Ce 29	+ 22 632
1 försöksassistent Ce 20	+ 13 956
1 institutionsvaktmästare Ce 14	+ 10 980
1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 9 936
2. Personalminskning	
1 föreståndare Cp 15)	— 35 760
1 avdelningsföreståndare Cg 37)	— 22 632
1 laboratorieläkare Cg 29	— 9 168
1 assistent (halvtid), arvode	— 5 004
1 försöksassistent (deltid), arvode	

3. Löneregleringar	Ökning eller minskning	
1 första laboratoriebiträde i Ce 15 i st. f. laboratoriebiträde i Cg 13	+	768
1 första laboratoriebiträde i Ce 15 i st. f. laboratoriebiträde i Ce 11	+	1 476
1 första laboratoriebiträde i Ce 15 i st. f. Cg 15	—	—
1 laborator i Ce 31 i st. f. Cg 31	—	—
1 försöksassistent i Ce 20 i st. f. Cg 20	—	—
1 laboratoriebiträde i Ce 13 i st. f. Cg 11	+	708
3 kanslibiträden i Ce 11 i st. f. Cg 11	—	—
4 laboratoriebiträden i Ce 11 i st. f. Cg 11	—	—
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. f. Cg 9	+	828
4. Vikariatsersättningar m. m.	+	14 800
5. Omräkning		
Löneklassuppflyttningar	+	980
Uppräkning av arvode till assistent	+	348
Uppräkning på grund av särskilda Kungl. Maj:ts beslut	+	14 600
Uppräkning av rörligt tillägg	+	19 000
Avrundning	+	40
		+ 73 000

B. Statens blodgruppserologiska laboratorium

1. Personalförstärkning			
1 föreståndare Co 14	+	34 512	
1 laborator Ce 31	+	24 696	
1 genetiker Ce 29	+	22 632	
1 förste laboratorieassistent Ce 19	+	13 332	
2 laboratoriebiträden Cg 11	+	19 872	
1 vaktmästare Ce 10	+	9 528	
2. Personalminskningar			
1 avdelningsföreståndare Ce 37	—	29 988	
1 laboratorieläkare, arvode motsvarande Cg 29	—	22 632	
1 assistent Ce 27: 30	—	23 688	
1 assistent, arvode	—	12 552	
1 vaktmästarbiträde, Cg 5	—	7 440	
Tillfällig arbetskraft för testserumframställning	—	8 000	
3. Löneregleringar			
1 förste laboratorieassistent i Ce 19 i st. f. Cg 19	—	—	
1 laboratoriebiträde i Ce 13 i st. f. Cg 13	—	—	
1 kanslibitråde i Ce 11 i st. f. Cg 11	—	—	
1 laboratoriebiträde i Ce 11 i st. f. Cg 11	—	—	
2 laboratoriebiträden i Ca 11 i st. f. Ce 11	—	—	
1 laboratoriebiträde i Cg 11 i st. f. Cg 9	+	828	
4. Vikariatsersättningar m. m.	+	5 500	
5. Omräkning			
Löneklassuppflyttningar	+	891	
Uppräkning av arvode till assistent	+	480	
Uppräkning av rörligt tillägg	+	10 000	
Avrundning	+	29	
		+ 38 000	

C. Medicinalstyrelsen

1. Personalförstärkning			
1 redogörare, arvode	+	7 200	
1 förste kansliskrivare Ca 17	+	12 264	
1 kanslibitråde Ce 11	+	9 936	
2. Arvodesreglering			
Höjning av arvode åt föredraganden i rättsmedicinska nämnden	+	8 600	+ 38 000
			+ 149 000

Motiv

A 1—3) Medicinalstyrelsen kan godtaga den av utredningen föreslagna personalsammansättningen för det rättskemiska laboratoriets del. Personalens fördelning på avdelningarna bör dock göras beroende på behovet av arbetskraft för laboratoriets olika uppgifter och bör därför fastställas av föreståndaren. Bl. a. bör föreståndaren med hänsyn till sin arbetsbörda ha tillgång till kontinuerligt biträde för diarieföring, registrering och skrivgöromål, telefonpassning m. m., varför ett av kanslibiträderna bör placeras på hans expedition.

A 4) I beloppet har inneslutits de av utredningen beräknade beloppen till extra assistenter och experter, tillhoppa 12 000 kronor, samt 2 800 kronor för vikariatsersättningar med hänsyn till nytillkomna tjänster.

A 5) En uppräknig föranledes av Kungl. Maj:ts beslut den 25 maj och den 1 juni 1956. Genom dessa beslut ställdes personal till laboratoriets förfogande, vilkas avlöning uppgår till 54 504 kronor för år, varav å icke-ordinarieposten 41 292 kronor. Under denna post har för innevarande budgetår upptagits endast 30 000 kronor till extra personal.

B 1—3) Även för det blodgruppsserologiska laboratoriets del har medicinalstyrelsen anslutit sig till utredningens förslag i fråga om personalens sammansättning. Främst på grund av rekryteringsskäl bör dock en laboratoriebiträdestjänst i Cg 9 höjas till Cg 11. Arbetets tillväxt på Rh-avdelningen nödvändiggör vidare ökning av personalen med ytterligare ett laboratoriebiträde utöver av utredningen föreslagna. Tjänsten föreslås placerad som extra.

B 4) Förutom medel till vikariatsersättningar beräknas 3 000 kronor till tillfällig diskhjälp, vars anställande orsakas av det ökade provantalet.

C 1) Såsom medicinalstyrelsen framhållit i sitt yttrande över 1955 års utredning, bör SRL tills vidare kvarbli under styrelsens ledning men flertalet av de administrativa och kamerala arbetsuppgifter beträffande de rättskemiska, blodgruppsserologiska och farmaceutiska laboratorier, som nu ävilar styrelsens kameralbyrå, överflyttas på en särskild avdelning, lokalt förlagd till laboratoriebyggnaden. Avdelningens personal avses vara densamma som av utredningen föreslagits för handhavande av förvaltningen av laboratoriet.

C 2) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 har medicinalstyrelsen föreslagit, att chefen för styrelsens medicinalbyrå befrias från uppdraget som ordförande i rättsmedicinska nämnden och ersättes av en av Kungl. Maj:t utsedd läkare samt att nämnden bör få eget kanslibiträde och ökad tillgång till juridiskt biträde.

I enlighet med vad som föreslagits i styrelsens yttrande över 1955 års utredning bör nämnden kompletteras med specialist i toxikologi och kemi, som bör äga ställning som medlem av vetenskapliga rådet, varjämte före-

ståndaren för det rättskemiska laboratoriet förutsättes regelmässigt närvara vid nämndens sammanträden samt möjlighet bör finnas för nämnden att vid behov med sig adjungera styrelsens vetenskapliga råd i juridisk teori och praxis ävensom en representant för åklagarväsendet. Till det vetenskapliga rådet i toxikologi och kemi bör utgå ersättning enligt samma grunder som till vederbörande rättsläkare i nämnden. Någon uppräknig av delposten till ersättning och arvoden åt medlemmar av vetenskapliga rådet torde icke behöva ske i anledning härav.

För det löpande arbetet i nämnden bör föredragandens arbetstid ökas från 3 till 5 timmar per dag, varvid hans arvode höjes med 8 600 kronor till 21 600 kronor.

Yttrande

Statskontoret, som erinrar om att ämbetsverket i sitt utlåtande över 1955 års utredning närmast var av den uppfattningen att SRL tills vidare ej borde administrativt skiljas från medicinalstyrelsen, har till skillnad från styrelsen utgått från att handläggningen av laboratoriets ekonomiska och administrativa ärenden alltjämt skulle vara lokalt förlagd till styrelsen. Statskontoret kan därför icke tillstyrka, att en särskild kameral avdelning vid rättskemiska, blodgruppsserologiska och farmaceutiska laboratorier inrättas. Därest en sådan åtgärd anses ofrånkomlig, hänvisar statskontoret till vad ämbetsverket härutinnan vidare anfört i sitt förenämnda utlåtande.

Vilken omfattning arbetet inom rättsmedicinska nämnden framdeles kommer att få torde bli beroende bl. a. på rättsläkarorganisationens utbyggnad. I avvaktan på erfarenheter härutinnan lärer böra anstå med utökning av föredragandens tjänstgöringsskyldighet.

Föredraganden

I det föregående har jag i samband med behandlingen av utredningsförslaget rörande rättskemiska laboratoriets organisation m. m. förordnat, att laboratoriet skall bibehållas såsom en administrativ enhet. Laboratoriets avlönings- och omkostnadsmedel bör därför även i fortsättningen redovisas under ett avlönings- och ett omkostnadsanslag.

Såsom jag tidigare erinrat om har under de senaste två åren en betydande förstärkning särskilt av laboratoriepersonalen blivit nödvändig för att möta den starkt ökade arbetsbelastningen vid laboratoriet. De nya tjänsterna har genomgående inrättats såsom extra eller såsom arvodesbefattningar. På grund av att personalvolymen härigenom i huvudsak anpassats i förhållande till ökningen av rutinverksamheten, har utredningens och medicinalstyrelsens nu framlagda förslag kunnat starkt begränsas i fråga om ytterligare personalökningar. Däremot har i flera fall föreslagits utbyte av redan

inrättade tjänster samt ändrad lönegradsplacering för sådana i syfte att anpassa personalens sammansättning till de krav, som verksamheten vid laboratoriet i dagens läge ställer. Härjämte har en fastare anställningsform föreslagits för ett relativt stort antal på senare tid inrättade tjänster, beträffande vilka ett stadigvarande behov bedömts föreligga.

För egen del vill jag särskilt understryka vikten av att en hög vetenskaplig standard kan upprätthållas vid laboratoriet. Icke minst med hänsyn till att ur rättssäkerhetssynpunkt betydelsefulla undersökningar ankommer på laboratoriet, krävs en kvalificerad forskningsinsats och en tillförlitligt arbetande rutinverksamhet. På grund av den självständiga ställning, som de båda avdelningsföreståndarna med den i det föregående föreslagna organisationen för laboratoriet kommer att intaga, kommer ansvaret ej endast för den löpande verksamheten utan även för forskningsarbetet att vila på dem, envar för sin självständiga avdelning. Av sådana skäl har utredningen föreslagit, att avdelningsföreståndartjänsterna i likhet med högskoleprofessorer placeras i lönegrad Co 14. Universitetskanslern har emellertid ansett det tveksamt om befattningarna — i avvaktan på att frågan om laboratoriets förhållande till rättsmedicinalväsendet i riket bleve föremål för ytterligare överväganden — nu borde erhålla sådan placering. Såsom framgått av vad jag anfört i organisationsfrågan, är jag ense med universitetskanslern om att frågan om laboratoriets ställning vid lämplig tidpunkt bör upptagas till förnyat bedömande i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet. I avvaktan härpå finner jag mig böra förorda, att avdelningsföreståndartjänsterna, vilkas innehavare enligt föreskrift i instruktionen för laboratoriet torde böra benämnas professorer, skall vara placerade såsom extra ordinarie i lönegrad Ce 37.

I samband härmed bör tjänsten såsom föreståndare i Cp 15 indragas.

Beträffande personalbehovet vid den toxikologiska sektionen vill jag erinra om att riksdagen i enlighet med i propositionen nr 70/1956 framlagt förslag medgivit inrättande av en extra befattning såsom kemist eller läkare med avlöning i enlighet med av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 utfärdade bestämmelser angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter vid bl. a. rättskemiska laboratoriet. Befattningen, vilken inrättats såsom laboratorieläkartjänst, må icke tillsättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Efter framställning av medicinalstyrelsen har Kungl. Maj:t emellertid den 2 november 1956 medgivit, att vid sektionen må under innevarande budgetår anställas en kemist såsom extra tjänsteman med lönegradsplacering enligt nyssberörda bestämmelser. Härigenom har utredningens förslag, att laboratorieläkartjänsten vid toxikologiska sektionen skall utbytas mot en tjänst för en kvalificerad kemist, i praktiken redan tillgodosetts. Laboratorieläkartjänsten bör således nu indragas. Däremot är jag nu icke beredd att ompröva lönegradsplaceringen för kemisttjänsten eller föreslå extra-ordinariesättning av denna.

Förslaget att utbyta två arvodestjänster som assistent vid toxikologiska sektionen, den ena med halvtids- och den andra med deltidstjänstgöring, mot en heltidstjänst anser jag mig böra biträda, men jag kan icke förorda högre placering för sistnämnda tjänst än såsom förste laboratorieassistent i lönegrad Ce 19. I enlighet med förslaget tillstyrker jag vidare, att sektionen förstärkes med ett laboratoriebiträde i Ce 11.

Vad angår föreslagna löneregleringar vill jag helt allmänt i fråga om laboratoriebiträdestjänsterna framhålla, att jag i avbidan på resultatet av den inom civildepartementet pågående utredningen angående löneställningen för teknisk biträdespersonal vid vetenskapliga institutioner i princip icke ansett mig böra ompröva lönegradsplaceringen för sådana tjänster vid laboratoriet. För den toxikologiska sektionens del är jag sålunda icke beredd att tillstyrka några lönegradsuppflyttningar. Däremot föreslår jag, att tre laboratoriebiträdestjänster vid sektionen i Cg 13, Cg 11 resp. Cg 9 extra-ordinariesättes.

På grund av den starka tillströmningen av ärenden vid alkoholsek-tionen medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956, att av det belopp om 30 000 kronor, som enligt propositionen nr 70/1956 skulle få disponeras för tillgodoseende av icke förutsett behov av extra personal, medel finge disponeras för anställande tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 av ytterligare en laborator i lönegrad Cg 31 vid kemiska avdelningen. Behovet av denna tjänst, som är avsedd för och tillsatt med en laboratorskompetent läkare såsom biträde åt och ställföreträdare för avdelningsföreståndaren, kvarstår. Dock anser jag mig icke kunna förorda, att befattningen ändras till extra ordinarie.

Då ledningen av undersökningarna enligt ADH-metoden kräver tillgång till ett rutinerat laboratoriebiträde, vill jag med avsteg från vad jag nyss anfört beträffande laboratoriepersonalens löneställning föreslå uppflyttning av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 vid alkoholsek-tionen. Jag kan dock icke förorda högre placering för tjänsten än lönegrad Ce 13. I övrigt tillstyrker jag omändring till extra ordinarie av en tjänst såsom försöks-assistent i lönegrad Cg 20 och en såsom förste laboratoriebiträde i lönegrad Cg 15 samt av fyra tjänster såsom laboratoriebiträde och tre såsom kansli-biträde i lönegrad Cg 11.

Såsom utredningen framhållit, är det av vikt, att den blodgruppsserologiska avdelningens föreståndare beredes möjlighet att i erforderlig omfattning ägna sig åt forskning och att vid avdelningen finnes en vetenskapligt högt kvalificerad befattningshavare, som vid ledighet för avdelnings-föreståndaren kan svara för avdelningens arbete, även i vad gäller de ur rättssäkerhetssynpunkt betydelsefulla utlåtandena från den rättsserologiska sektionen. Med hänsyn härtill tillstyrker jag förslaget, att den vid avdelningen inrättade tjänsten såsom laboratorieläkare med arvode motsvarande 29 lönegraden utbytes mot en laboratorsbefattning. Denna bör placeras i löne-

grad Cg 31 och i enlighet med utredningens förslag redovisas under den kliniska sektionen. Vad i övrigt föreslagits beträffande sistnämnda sektion kan jag endast i så måtto biträda att jag förordar, att medel beräknas för anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde i lönegrad Cg 11 samt att extra ordinarie anställning beredes en förste laboratorieassistent i lönegrad Cg 19 och ett kanslibitråde i lönegrad Cg 11.

Vid den rättsserologiska sektionen har utvecklingen mot allt mera komplicerade metoder i fråga om faderskapsbedömningen medfört behov av genetisk sakkunskap. Jag tillstyrker därför förslaget om inrättande av en tjänst för en befattningshavare med sådan utbildning. Med hänsyn till de speciella arbetsuppgifter, som kommer att åvila denne, föreslår jag, att befattningen placeras i lönegrad Ce 29 och benämnes överassistent. Vid bifall till förslaget bör assistenttjänsten i Ce 27 vid sektionen utgå. Vidare förordar jag, att en assistenttjänst förenad med arvode av 12 552 kronor utbytes mot en tjänst som laboratorieassistent i lönegrad Cg 17 samt att två laboratoriebiträdestjänster i Cg 13 resp. Cg 11 extra-ordinariesättes.

Därest tillverkningen av ABO-testsera överflyttas till karolinska sjukhusets blodgivarcentral i överensstämmelse med vad jag föreslagit vid behandlingen av organisationsfrågan, bör det belopp av 8 000 kronor, som för innevarande budgetår beräknats för anställande av extra arbetskraft för detta ändamål vid laboratoriet, indragas.

För tillgodoseende av avdelningarnas gemensamma behov av extra assistenter för att biträda med forskningsuppgifter o. d., statistisk sakkunskap och annan liknande mera tillfällig arbetskraft beräknar jag en höjning av medelsanvisningen under icke-ordinarieposten med i runt tal 7 000 kronor.

Den administrativa sektion, som enligt mitt förslag skall inrättas vid laboratoriet, bör ställas under ledning av en deltidsanställd redogörare. Arvodet till denne torde i enlighet med vad utredningen föreslagit böra bestämmas till 7 200 kronor för år. För att nämnde befattningshavare skall kunna fullgöra de administrativa och kamerala funktioner, som nu åvilar medicinalstyrelsens kameralbyrå, samt biträda avdelningsföreståndarna i administrativt och ekonomiskt hänseende, bör eftersträvas att till tjänsten förvärva en person, som kan förlägga sin dagliga tjänstgöring å laboratoriet till tid, då verksamheten därstädes pågår. Befattningshavaren bör vara självständig i förhållande till avdelningsföreståndarna samt underställd kameralbyråchefen hos medicinalstyrelsen. I den mån hans arbetsuppgifter vid laboratoriet det medger och det i övrigt befinnes lämpligt, bör han kunna åläggas att fullgöra vissa administrativa funktioner även beträffande farmaceutiska laboratoriet.

För anställande av biträdeshjälp åt redogöraren torde det vara tillfyllest att i avvaktan på närmare erfarenhet rörande göromålets omfattning beräkna ett belopp av 6 000 kronor. Det kan härjämte övervägas att för-

lägga arbetsplatsen för ett kontorsbiträde å medicinalstyrelsens kameralbyrå, vilket nu är heltidssysselsatt med göromål för rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, till laboratoriebyggnaden.

Då redogöraren och hans biträdeshjälp skall fullgöra medicinalstyrelsen åvilande arbetsuppgifter, kan ifrågasättas, om de icke borde redovisas under styrelsens avlöningsanslag. Någon olägenhet synes emellertid icke vara förenad med att kostnaderna för deras avlöning i varje fall för nästa budgetår bestrides från förevarande anslag.

I fråga om den för laboratoriet gemensamma personalen i övrigt tillstyrker jag, att en tjänst som vaktmästarbiträde i lönegrad Cg 5 utbytes mot en tjänst som vaktmästare i Ce 10 samt att det belopp, som beräknats för diskhjälp, höjes med 3 000 kronor. I övrigt kan jag icke biträda utredningens förslag om utökning av vaktmästarpersonalen.

För vikariatsersättningar m. m. anser jag mig böra förorda en till 3 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen.

De av mig förordade förslagen innebär en ökning av laboratoriets biträdespersonal med endast två laboratoriebiträden. Skulle rutinverksamheten vid laboratoriet fortsätta att svälla, kan det bli nödvändigt att anställa ytterligare personal. Särskilt kan ett genomförande av det av mig tidigare berörda förslaget till reviderad trafiknykterhetslagstiftning väntas medföra en ökning av antalet alkoholanalyser vid alkoholsektionen, varigenom en förstärkning av sektionens personal kan visa sig ofrånkomlig. Enär icke-ordinarieposten fortsättningsvis icke synes böra upptagas förslagsvis, bör för nästa budgetår ett belopp av 28 000 kronor beräknas under nämnda anslagspost för att vid behov skall kunna anställas ytterligare personal vid sektionen. Beloppet bör få disponeras först efter prövning och medgivande av Kungl. Maj:t. I detta sammanhang vill jag även framhålla möjligheten att mellan avdelningarna och sektionerna omflytta personal för att bemästra ojämnheter i arbetsbelastningen.

Vad härefter angår de av medicinalstyrelsen föreslagna förstärkningarna av styrelsens rättsmedicinska nämnd m. m. vill jag erinra om att i årets statsverksproposition föreslagits, att chefen för styrelsens medicinalbyrå skall befrias från ordförandeskapet i nämnden och att en särskild läkare skall utses till ordförande. Någon ytterligare ändring av nämndens sammansättning eller utökning av arbetstiden för föredraganden i nämnden anser jag mig icke böra förorda. Övriga av styrelsen framförda förslag rörande rättsmedicinska nämnden och styrelsens vetenskapliga råd torde icke böra upptagas till behandling i förevarande sammanhang.

För ett genomförande av de av mig nu framlagda förslagen erfordras en ökning av medelsanvisningen med omkring 60 000 kronor för personalförstärkningar och lönerogleringar samt med 3 000 kronor för vikariatsersättningar. Härtill kommer de automatiska utgiftsstegringarna för löneklassuppflyttningar, för beslutade höjningar av vissa assistentarvoden samt för höj-

ningen av det rörliga tillägget med tillhoppa omkring 32 000 kronor, varjämte anslaget bör uppräknas med i runt tal 15 000 kronor på grund av att viss extra personal, som enligt Kungl. Maj:ts medgivande anstälts för att bemästra den ökade arbetsbelastningen, medför kostnader utöver det belopp av 30 000 kronor, som för innevarande budgetår beräknats härför. Anslaget bör alltså uppräknas med (60 000 + 3 000 + 32 000 + 15 000) 110 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 64 000 (— 5 000) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 646 500 (+ 67 500) kronor samt rörligt tillägg 189 500 (+ 47 500) kronor.

Anslaget upptages alltså till (64 000 + 646 500 + 189 500) 900 000 (+ 110 000) kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	64 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	646 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	189 500
	Summa kronor 900 000;

c) till *Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

B. Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	110 000	332 711
1956/57 (statsliggaren s. 991)	155 000	
1957/58 (förslag)	339 500	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 24/10 1956) föreslår, att till Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader och Statens blodgruppsserologiska laboratorium: Omkostnader anvisas två förslagsanslag av 155 000 resp. 95 000 kronor.

	Utgifter 1955/56	Anslag 1956/57	Förslag		Total ökning eller minskning
			Statens rätts- kem. lab.	Statens blod- gruppsse- rologiska lab.	
1. Sjukvård m. m.	1 891	1 000	1 000	1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar	—	—	500	500	+ 1 000
3. Bränsle, lyse, gas, vatten	17 366	14 000	11 000	7 000	+ 4 000
4. Övriga expenser	27 000	26 000	16 000	10 000	—
5. Inköp av provtagnings- materiel	114 435	30 000	50 000	—	+ 20 000
6. Ersättning åt blodgivare	29 910	22 000	—	20 000	— 2 000
7. Inköp och underhåll av inventariero. instrument	41 137	12 000	7 000	5 000	—
8. Inköp av förbruknings- artiklar	80 820	32 000	56 500	43 500	+ 68 000
9. Städning samt inre och yttre renhållning	19 859	18 000	13 000	8 000	+ 3 000
			155 000	95 000	+ 95 000

II. I särskild skrivelse den 24 oktober 1956 hemställer *medicinalstyrelsen* att till utrustning vid statens rättskemiska och blodgruppsserologiska laboratorier anvisas ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Motiv

I. Tillräcklig erfarenhet saknas ännu för att en exakt fördelning av beloppen under de olika anslagsposterna skall kunna verkställas och medelsåtgången med anledning av laboratoriets utvidgade verksamhet bedömas. Uppdelning av utgifterna för de nuvarande avdelningarna har verkställts först fr. o. m. den 1 mars 1956.

1) Sjukvårdskostnaderna under det sistförflutna budgetåret föranleder höjning av anslagsposten. Då antalet befattningshavare på de båda laboratorierna kommer att bli i det närmaste lika, har beloppet fördelats med 1 000 kronor på varje.

2) I anslutning till utredningens förslag, att omkostnadsstaten kompletteras med en anslagspost till reseersättningar å 1 000 kronor, föreslår styrelsen, att å vardera laboratoriets stat anvisas 500 kronor för ändamålet.

3) Bränsleposten har uppräknats med hänsyn till belastningen under det gångna året. Fördelningen är verkställd efter storleken av laboratoriernas lokaler.

4) Oförändrad medelstildelning föreslås. Uppdelningen motsvarar i stort sett den erfarenhet, som vunnits av sju månaders utgifter för de båda avdelningarna.

5) Kostnaderna för inköp av provtagningsmateriel har beräknats efter det förmodade antalet insända alkoholprov. Under föregående budgetår har en större engångsanskaffning verkställts, och hos polismyndigheterna torde därför finnas ett icke obetydligt lager av dylik materiel.

6) I enlighet med utredningens förslag bör testserumtillverkningen flyttas från laboratoriet till blodgivarecentralen vid karolinska sjukhuset med

undantag av vissa specialsera. Kontrollen av den till blodgivarcentralen förlagda framställningen skall dock åligga laboratoriet. Genomföres förslaget, torde anslagsposten till ersättning åt blodgivare kunna nedräknas något. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1955/56 torde dock anslagsposten allenast böra sänkas med 2 000 kronor till 20 000 kronor. Anslagspostens benämning bör i samband härmed ändras till Ersättning åt blodgivare m. m.

7) Belastningen på inventarieposten omfattar till stor del nyanskaffningar av apparatur. Med hänsyn till att ett särskilt utrustningsanslag äskas, bör posten upptagas med oförändrat belopp för nästa budgetår, med föreslagen uppdelning mellan laboratorierna.

8) På grund av provantalets fortgående stegring förmodas kostnaderna för inköp av förbrukningsartiklar komma att överstiga medelsåtgången under budgetåret 1955/56. Under de sju senaste månaderna har belastningen uppgått till cirka 33 000 och 25 500 kronor för den rättskemiska resp. den blodgruppsserologiska avdelningen, vilket för helt år skulle motsvara 56 500 resp. 43 500 kronor.

9) Höjda ersättningar för städning synes komma att medföra ett ökat medelsbehov. Fördelningen har verkställts efter de disponerade lokalernas storlek.

II. Beträffande det av 1955 års utredning föreslagna utrustningsanslaget å 300 000 kronor erinras, att medicinalstyrelsen i sina anslagsäskanden för farmaceutiska laboratoriet för nästa budgetår föreslagit anskaffande av en infraröd spektrofotometer. Då de båda laboratoriernas lokaler gränssar till varandra, torde denna apparat efter viss komplettering kunna utnyttjas jämväl av rättskemiska laboratoriet. Medelsanvisningen å utrustningsanslaget kan i så fall minskas med 75 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i särskild skrivelse avgivit förslag till disposition av återstående medel å det utrustningsanslag, som för rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna anvisades senast budgetåret 1952/53. Då förslaget omfattar de av utredningen under punkterna 3, 8 och 15 angivna apparaterna, kan medelsanvisningen i förevarande sammanhang minskas med 21 870 kronor.

Från farmaceutiska och rättskemiska laboratorierna har framhållits önskvärdheten av att en universalfräsmaskin inköpes för laboratorierna gemensamt, att användas vid tillverkning av nya eller komplettering resp. reparation av äldre apparater. 25 000 kronor bör anvisas för ändamålet.

Till utrustning med möbler och kontorsmaskiner för den administrativt kamerala avdelningen bör beräknas 10 000 kronor.

De av utredningen beräknade utrustningskostnaderna skulle med föreslagna ändringar uppgå till (252 500 — 75 000 — 21 870 + 25 000 + 10 000) 190 630 kronor, vilket belopp för mötande av prisstegringar och oförutsedda kostnader bör avrundas uppåt till 200 000 kronor.

Föredraganden

Såsom jag anfört vid anmälan av medelsbehovet under laboratoriets avlöningsanslag, bör omkostnadsmedlen anvisas under ett anslag.

Jag är icke beredd förorda, att ett särskilt anslag för utrustningsanskaffning till laboratoriet anvisas. Den engångsanskaffning av apparatur, som jag i det följande tillstyrker, bör därför bestridas från den under omkostnadsstaten upptagna delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under de skilda anslagsposterna finner jag mig i huvudsak kunna godtaga. Sålunda beräknar jag under anslagsposten till sjukvård m. m. med hänsyn till belastningen en höjning med 1 000 kronor till 2 000 kronor.

Då laboratoriet, enligt vad 1955 års utredning framhållit, för vissa uträkningar beträffande resultaten av alkoholanalyserna behöver anlita statistiker vid Uppsala universitet och då laboratoriets personal bör beredas möjlighet till erforderliga tjänsteresor, bör under omkostnadsstaten anvisas en anslagspost till reseersättningar. Jag föreslår, att posten för nästa budgetår uppföres med 500 kronor.

Under anslagsposten till expenser beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen till bränsle, lyse, gas och vatten 18 000 kronor, innebärande en uppräknings med 4 000 kronor, samt till övriga expenser oförändrat belopp, 26 000 kronor.

Den höga belastningen föregående budgetår under anslagsposten till inköp av provtagningsmateriel för alkoholblodprov åt polismyndigheterna sammanhänger med att en större engångsanskaffning av materiel för alkoholblodproven verkstälts. Anslagsposten bör för nästa budgetår uppräknas med 20 000 kronor till 50 000 kronor.

Överflyttningen till karolinska sjukhusets blodgivarcentral av framställningen av vissa testsera kan beräknas medföra minskad belastning å anslagsposten till ersättning åt blodgivare. Med hänsyn härtill och till belastningen bör medelsanvisningen minskas med 2 000 till 20 000 kronor.

Under delposterna till inköp av förbrukningsartiklar m. m. och till städning samt inre och yttre renhållning bör på grund av den höga belastningen och väntade ytterligare utgiftsstegringar anvisas 100 000 resp. 21 000 kronor, innebärande uppräknings med 68 000 resp. 3 000 kronor.

Vad härefter angår inventarieposten beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen för löpande inventarie- och instrumentanskaffning oförändrat belopp, 12 000 kronor. I fråga om den föreslagna engångsutrustningen vill jag erinra om att i samband med uppförandet av den nuvarande för rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna gemensamma byggnaden för budgetåren 1951/52 och 1952/53 anvisades reservationsanslag å tillhoppa 1 325 000 kronor till inredning och utrustning av lokalerna. Härav beräk-

nades 307 000 kronor till inventarie- och apparatutrustning vid rättskemiska laboratoriet. Senast genom beslut den 21 december 1956 har Kungl. Maj:t ställt ett belopp av 61 500 kronor till förfogande för utrustningsanskaffning till laboratorierna från berörda anslag, vilket på grund av i propositionen nr 39/1956 utverkat bemyndigande må disponeras jämväl för innevarande budgetår. Därmed är detta anslag i det närmaste förbrukat. Av det sist anvisade beloppet avsågs 21 870 kronor för inköp av apparatur, som omfattas av det nu föreliggande utredningsförslaget.

Med hänsyn till de betydande belopp, som sålunda under de senaste åren disponerats för utrustning till rättskemiska laboratoriet, är jag icke beredd att föreslå ytterligare medelsanvisning för sådant ändamål i den omfattning, som utredningen och medicinalstyrelsen förordnat. För nästa budgetår kan jag endast tillstyrka, att 90 000 kronor beräknas för inköp av en infraröd spektrofotometer för gemensamt bruk vid rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna. I övrigt anser jag mig icke nu böra taga ställning till utrustningsförslagen. Vad särskilt angår frågan om anskaffande av möbler och kontorsmaskiner för den administrativa sektionen vid rättskemiska laboratoriet, synes det mig naturligt, att medicinalstyrelsen i största utsträckning tillhandahåller sådan utrustning.

Laboratoriets inventariepost bör sålunda för nästa budgetår upptagas till (12 000 + 90 000) 102 000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört bör anslaget höjas med (1 000 + 500 + 4 000 + 20 000 — 2 000 + 68 000 + 3 000 + 90 000) 184 500 kronor och sålunda uppföras med (155 000 + 184 500) 339 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 339 500 kronor.

Med bifall till vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birgit Strand